

सैनिक ऐन, २०१६

लालमोहर मिति
२०१६।३।४

प्रकाशन मिति
२०१६।३।५

संशोधन गर्ने ऐन

१. सैनिक (संशोधन) ऐन, २०२०
२. सैनिक (दोस्रो संशोधन) ऐन, २०२३
३. सैनिक (तेस्रो संशोधन) ऐन, २०४०
४. दण्ड सजाय सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०५५
५. सैनिक (चौथो संशोधन) ऐन, २०५७

लालमोहर र प्रकाशन मिति

- २०२०।४।३।२
- २०२३।५।२।४
- २०४०।४।१।८
- २०५६।१।१।६
- २०५७।८।८।४

२०१६ सालको ऐन नं. १३

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रवृद्धामणि नरनारायणेत्यादि विविध विश्वावली विराजमान मानोन्नत ओजस्विराजन्य प्रोज्ज्वल नेपालतारा अतिओजस्वी त्रिभुवन प्रजातन्त्र श्रीष्ठ ॐ अंरामष्ट अतुलज्योतिर्मय त्रिशक्तिपट्ट अतिप्रवल गोरखादक्षिणावाहु महाधिपति फिल्डमार्शल र सर्वोच्च कम्याण्डुर इनचीफ श्रीमन्महाराजाधिराज श्री श्री महाराज महेन्द्र वीर विक्रम जंगबहादुर शाहबहादुर शमशेर जंगदेवानाम् सदा समर विजयिनाम् ।

शाही नेपाली सेना सम्बन्धी ऐन संशोधन तथा एकीकरण गर्न बनेको ऐन

श्री ५ को सशस्त्र सेनाको पुनर्निर्माण भएकोले शाही नेपाली सेना बारे भइरहेको ऐनहरूलाई संशोधन तथा एकीकरण गर्नुपर्ने आवश्यक देखिएकोले श्री ५ महाराजाधिराजबाट मन्त्रिमण्डलका सल्लाह अनुसार यो ऐन बनाई जारी गरिबकसेकोछ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यो ऐनको नाम “सैनिक ऐन, २०१६” रहेकोछ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

(३) यो ऐन देहायका व्यक्तिहरूलाई निजहरु नेपाल अधिराज्य भित्र वा बाहिर जहाँसुकै रहे वसेको भएतापनि लागू हुनेछ :-

(क) यो ऐन अन्तर्गत शाही नेपाली सेनामा भर्ना गरिएका गैङ्ग व्यक्तिहरू, र

(ख) सैनिक (संशोधन) ऐन, २०२० द्वारा संशोधित ।

(द्व) जड़ी कारबाहीको निमित्त स्थानमा, वा मार्चमा वा श्री ५ को सरकारबाट जड़ी कारबाहीको इलाका भनी घोषित गरिएको इलाकामा शाही नेपाली सेनाले काममा लगाएका वा शाही नेपाली सेनाको सेदामा रहेका; वा शाही नेपाली सेनाको पछि पछि वा साथ लागी जाने, लेखिए वाहेक अह अवस्थामा सैनिक कानूनका अधीनमा नपर्ने गैङ व्यक्तिहरु ।

◆(ग) शाही नेपाली सेनामा भर्ना हुनको लागि छानिएका व्यक्तिहरु ।

◆(घ) यो ऐन लागू हुने व्यक्तिको ज्यान लिने वा ज्यान लिने मनसाथले कुनै पडयन्त्रमा शरीक हुने वा यो ऐन लागू हुने व्यक्ति वा डफकालाई कर्तव्यबाट विचलित गराउने वा सैनिक सर सामान, हातहतियार वा खरखजानामा क्षति पुऱ्याउने वा त्यस्तो काम गर्ने गराउने उद्देश्य लिई यो ऐन विरुद्ध कुनै काम गर्ने गराउने वा त्यस्तो काम गर्ने प्रोत्साहन दिने सैनिक कानूनको अधीनमा नपर्ने गैङ व्यक्तिहरु ।

■(४) उपदफा (३) को खण्ड (क) बमोजिमका व्यक्तिहरुलाई निजहरु शाही नेपाली सेनामा बहाल रहेको अवस्थामा र उपदफा (३) को खण्ड (ख) बमोजिमका व्यक्तिहरुलाई निजहरु जड़ी कारबाहीमा लागेको अवस्थामा यो ऐन लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

■(क) "शाही नेपाली सेना" भन्नाले यो ऐन अन्तर्गत शाही नेपाली सेनामा भर्ना गरिएका व्यक्तिहरुको सामूहिक संगठन वा त्यसको अह सम्झनुपर्द्ध ।

(ख) "फोर्स" भन्नाले श्री ५ वाट खास कामको निमित्त खडा गरिबक्सेको संगठित दल जनाउँदछ ।

■(ग) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिका सम्बन्धमा "जड़ी कारबाहीमा लागेको" भन्नाले देहायका कुनै अवस्थामा परेका व्यक्ति सम्झनुपर्द्धः-

(१) शत्रु विरुद्ध कारबाहीमा लागेको शाही नेपाली सेनाको कुनै अह भै वा त्यस्तो सेनासित मिली काम गरिरहेको, वा

(२) पूर्णतः वा आंशिक रूपले शत्रुले कब्जा गरिराखेको मुलुक वा स्थानमा जड़ी कारबाही गरिरहेको वा त्यस्तो मुलुक वा स्थानातिर बढौ गैरहेको शाही नेपाली सेनाको कुनै अह भै वा त्यस्तो सेनासित मिली काम गरिरहेको, वा

(३) कुनै विदेशी मुलुकको सैनिक कब्जामा रहेको शाही नेपाली सेनाको कुनै अह भै वा त्यस्तो सेनासित मिली काम गरिरहेको, वा

(४) हतियार लिएका वा नलिएका जुनसुकै व्यक्ति विरुद्ध आन्तरिक सुरक्षाको कारबाहीमा लागेका शाही नेपाली सेनाको कुनै अह भै वा त्यस्तो सेनासित मिली काम गरिरहेको ।

(घ) "कारागार" भन्नाले कारागारको काम लिइराखेको कुनै घर वा कम्पाउण्ड वा जमीनसाई समेत जनाउँदछ ।

(ङ) "अधिकृत" भन्नाले जुनियर कमिशन्ड अधिकृत माधिका तलब, भत्ता पाइरहेका श्री ५ का सशस्त्र सेनाका अधिकृत सम्झनुपर्द्ध र सो शब्दले रिजर्भ फोर्सका समेत त्यस्तै अधिकृतलाई पर्न जनाउँदछ ।

(च) "प्रधान सेनापति" (कम्पाउण्ड इनचीफ) भन्नाले श्री ५ को सशस्त्र सेनाका प्रधान सेनापति सम्झनुपर्द्ध ।

(छ) "कम्पाउण्ड अधिकृत" भन्नाले युनिट, सबयुनिटको मातहतबाला वा यस्ता युनिट सबयुनिटका दुकाहरु बेरलै खटिएका बेलामा त्यस्ता दुकाहरुको मातहत लिनेलाई समेत जनाउँदछ ।

(ज) "जुनियर कमिशन्ड अधिकृत वा पदिक वर्ग" भन्नाले श्री ५ को सशस्त्र सेनाका सुवेदार-सेनानी, सुवेदार र जमदार र सो सरहका रिजर्भ फोर्स समेतका व्यक्ति सम्झनुपर्द्ध ।

■(झ) "बिल्लादार" भन्नाले श्री ५ को सशस्त्र सेनाका हुदा, अमलदार, पूठ र खास कामका निमित्त खडा भएका संगठित दलका त्यस्ता दर्जका व्यक्ति समेतलाई सम्झनु पर्द्ध ।

(ञ) "चमु" भन्नाले यो ऐनका सबै वा कुनै दफाहरुको तात्पर्यका निमित्त चमु भनि निश्चित गरिएको छुटै व्यक्ति सम्झलाई सम्झनुपर्द्ध ।

(ट) "शत्रु" भन्नाले यो ऐन लागू हुने जुनसुकै व्यक्तिले विरुद्ध कारबाही गर्नुपर्ने सशस्त्र सैनिक विदेशी, सशस्त्र देशदोही, सशस्त्र उपद्रवी, सशस्त्र ढाकु तथा जुनसुकै सशस्त्र व्यक्ति समेत जनाउँदछ ।

(ठ) "प्रभोष्ट मार्शल" भन्नाले दफा ९६ अन्तर्गत नियुक्त भएको व्यक्ति सम्झनुपर्द्ध र सो शब्दले निजको डिपुटी वा सहायक वा निजको मातहतमा रही निजको निमित्त कानून बमोजिम अधिकार प्रयोग गर्ने व्यक्तिलाई समेत लिइनेछ ।

(ड) "सेना प्राड विवाक" भन्नाले उपसेना प्राड विवाकलाई समेत लिइनेछ ।

(ढ) "पति" भन्नाले अधिकृतदेखि बिल्लादार सम्झलाई सम्झनुपर्द्ध ।

(ण) "आफूभन्दा माधिका अधिकृत" भन्नाले यो ऐन लागू हुने व्यक्तिको सम्बन्धमा प्रयोग गरिदा पदिक वर्ग वा बिल्लादारहरुलाई समेत लिइनेछ ।

◆ नेपाल संशोधनदारा धर्य ।

□ सैनिक (संशोधन) ऐन, २०२० द्वारा संशोधित ।

(त) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम तोकिएको वा तोकिए बमोजिम भन्ने सम्झनुपर्छ ।

(थ) "सूचना" भन्नाले नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित सूचना सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद - २

विशेष अवस्थामा यो ऐन लागू गराउने स्वास व्यवस्था

३. कैनै फोर्समा यो ऐनको प्रयोग : (१) श्री ५ वाट कुनै फोर्सलाई यो ऐनका सबै वा केही दफाहरु रूपान्तर मरी वा नगरी लागू गर्न र त्यसी लागू गर्दा सो फोर्स सम्बन्धी कुनै कानूनलाई केही कालसम्मको निमित्त स्थगित राख्न सकिवक्सनेछ ।

(२) यसी लागू गरेको ऐनले त्यस्ता फोर्सका गैड व्यक्तिलाई शाही नेपाली सेनाका दर्जा दर्जाका व्यक्तिहरूलाई यो ऐनको जुन जुन कुरा लागू हुन्छ सोही सोही कुरा लागू हुनेछ ।

(३) यसी लागू गरिएको ऐन त्यस्ता फोर्ससंग सम्बन्धित दफा १ को उपदफा (३) को खण्ड (ख) मा उल्लेख गरिएका जस्ता व्यक्तिहरूलाई पनि लागू हुनेछ ।

४. स्वास अवस्थाका लागि दर्जा वारे बनेको विशेष व्यवस्था : (१) श्री ५ वाट यो ऐनको दफा १ को उपदफा (३) अन्तर्गत पर्ने कुनै व्यक्ति, वा व्यक्तिहरूको दललाई अधिकृत, जुनियर कमिशन्ड अधिकृत वा ननकमिशन्ड अधिकृत श्रेणीमा विभाजन गर्न र कुनै अधिकृतलाई यस्तो श्रेणी विभाजन गर्न र विभाजित श्रेणी बदर गर्न सम्म अलित्यार दिन सकिवक्सनेछ ।

(२) कुनै व्यक्ति उपदफा (१) मा लेखिए बमोजिम अधिकृत, जुनियर कमिशन्ड अधिकृत, ननकमिशन्ड अधिकृत श्रेणीमा विभाजित नगरिएको भए निज ननकमिशन्ड अधिकृत भन्दा मुखिको मानिनेछ ।

५. दफा १ को उपदफा (३) को खण्ड (ख) अन्तर्गतको व्यक्तिहरूका निमित्त कमाण्डडु अधिकृत : (१) यस ऐनको दफा १ को उपदफा (३) को खण्ड (ख) अन्तर्गतको हेरेक व्यक्ति यस ऐनका उद्देश्यहरूको निमित्त आफू संलग्न भएको कुनै चमु, डिट्याचमेण्ट डिपार्टमेण्टको कमाण्डडु अधिकृतको मातहतमा रहेको सम्झनेछ । त्यसी संलग्न नभाएको खण्डमा आफूले केही कालको लागि भए पनि त्यस बखत सेवा गरिराखेको फोर्सको कमाण्ड गर्न अधिकृतले निजको कमाण्डडु अधिकृत भनी मनोनीत गरेको अधिकृत वा अरु कुनै निर्धारित अधिकृत, वा यस्तो कुनै अधिकृत मनोनीत वा निर्धारित नगरिएमा उक्त फोर्स कमाण्ड गर्ने अधिकृतको कमाण्डमा रहेको सम्झनेछ ।

(२) फोर्सको कमाण्डडु अधिकृतले यो ऐनको दफा १ को उपदफा (३) को खण्ड (ख) मा उल्लेख गरिएका कुनै पनि व्यक्तिलाई निज भन्दा माथिल्लो अधिकृत भास्यम् निज भन्दा तल्लो अधिकृतको मातहतमा राख्न हुँदैन ।

६. विशेष अवस्थामा अधिकार प्रयोग गर्ने अधिकृतहरू : यो ऐन लागू हुने व्यक्तिहरूले बटालियन भन्दा बढी भएको कुनै मैनिक संगठनका कमाण्डडु अधिकृतको अधीन काम गरी राखेको बखत श्री ५ वाट यो ऐन अन्तर्गत सेना, सेना चमु, पृतना तथा वाहिनीको

अधिकृत कमाण्डडुको अधिकार सम्पन्न एक अधिकृतलाई त्यस्ता व्यक्तिहरू उपर अधिकार प्रयोग गर्ना निमित्त मुकरर गर्न सकिवक्सनेछ ।

(२) श्री ५ वाट यस्तो सबै या केही अधिकार, बन्देज, अपवाद र शर्तहरू सहित प्रदान गर्न सकिवक्सनेछ ।

७. व्यक्तिहरूलाई जहाँ कारबाहीमा लागेको घोपणा गर्ने : दफा २ को खण्ड (ग) मा जेसुकै लेखिएको भएतापनि श्री ५ वाट यो ऐन अन्तर्गत जुनसुकै व्यक्ति वा व्यक्तिहरूको दललाई जहाँसुकै काम गरिहेको भए पनि यो ऐनका जुनसुकै दफा वा अरु कुनै ऐन लागू भई रहेको भएतापनि यो ऐन बमोजिम जहाँ कारबाहीमा लागेको भनी घोषित गर्न सकिवक्सनेछ ।

परिच्छेद - ३

आयुक्त पद (कमिशन) तथा भर्ना

८. आयुक्त पद : श्री ५ वाट योय ठहराइवक्सेको व्यक्तिलाई शाही नेपाली सेनामा अधिकृतको आयुक्त पद प्रदान गर्न सकिवक्सनेछ ।

९. भर्नालाई अयोग्यता : नेपाली नागरिक नभई कुनै व्यक्ति शाही नेपाली सेनामा भर्ना गरिने छैन । तर श्री ५ वाट आवश्यक समिक्वक्सेमा अल्पकालको लागि अनागरिक व्यक्ति पनि भर्ना गरिवक्सनेछ ।

१०. महिला भर्ना : श्री ५ वाट निर्दिष्ट गरिवक्सेको कुनै चमु, डिमार्टमेण्ट, हिस्सा वा शाही नेपाली सेनाका कुनै अझ वा सो शाही नेपाली सेनाको कुनै भाग सित आटेच भएको संघमा वाहेक कुनै पनि महिला शाही नेपाली सेनामा भर्ना हुने वा काममा लगाइने छैन ।

तर यस दफाले महिलाहरू भर्ना हुन सक्ने वा काममा लगाउन सकिने शाही नेपाली सेनाको कुनै सहाय सेना वा त्यसको कुनै ब्रान्च खडा गर्नको लागि बनेको कुनै कानूनहरूमा केही वाधा गर्ने छैन ।

परिच्छेद - ४

सेवाको शर्तहरू

११. भर्ना, प्रमोशन, विदा र सेवा सम्बन्धी अरु कराहरू : शाही नेपाली सेनाका गैर व्यक्तिहरूको भर्ना, प्रमोशन, विदा र सेवा सम्बन्धी अरु कुराहरू तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

*११क. अधि गरिएको भर्नाको मान्यता : यो ऐन प्रारम्भ हुनु भन्दा अधि जहाँ ऐन, २००१ वा सेना सम्बन्धी (विशेष व्यवस्था) ऐन, २०१५ वा तत्काल प्रचलित अन्य जहाँ नेपाल कानून अन्तर्गत भर्ना भै यो ऐन प्रारम्भ भएपछि सम्म शाही नेपाली सेनाको तलब पाई राखेका प्रत्येक व्यक्ति यो ऐन अन्तर्गत शाही नेपाली सेनामा भर्ना गरिएको मानिनेछ ।

१२. शपथ ग्रहण गर्ने : (१) यो ऐन लागू हुने व्यक्तिले श्री ५ प्रति श्रद्धा, निष्ठा र वफादारीको शपथ ग्रहण गर्नु पर्नेछ ।

* सैनिक (संशोधन) ऐन, २०२० द्वारा थप ।

(२) शपथ ग्रहणको ढाँचा र तत्सम्बन्धी अरु कुरा श्री ५ बाट तोकिवक्से बमोजिम हुनेछ ।

१३. सेवाको अवधि : यो ऐन लागू हुने प्रत्येक व्यक्ति श्री ५ को इच्छा अनुसार बहाल रहनेछन् ।

१४. श्री ५ को सरकारले सेवाबाट हटाउने : यो ऐन वा यो ऐन अन्तर्गत बनेका नियमको अधीनमा रही श्री ५ को सरकारले यो ऐन लागू हुने जुनसुकै व्यक्तिलाई पनि सेवाबाट हटाउन वा बाहास्त गर्न सक्नेछ ।

१५. प्रधान सेनापति (कम्याण्डर-इन-चीफ) तथा अन्य अधिकृतहरूले सेवाबाट हटाउन र दर्जा घटाउन पाउने : (१) प्रधान सेनापतिले अधिकृत बाहेक यो ऐन लागू हुने अरु जुनसुकै व्यक्तिलाई पनि तल्लो श्रेष्ठमा ओडाल्न वा दर्जा घटाउन वा सेवाबाट हटाउन सक्नेछ ।

(२) बाहिनी वा सो सरहका कमाण्डर वा सो सरह अखित्यार पाएका अधिकृतले अधिकृत र जुनियर कमिशनर अधिकृत बाहेक आफ्नो मातहतमा रद्देका जोसुर्कलाई पनि सेवाबाट हटाउन र दर्जा घटाउन सक्नेछ ।

(३) युनिट, सबयुनिटका कमाण्डङ्ग अधिकृतले आफ्नो मातहतमा रहेका हुदा र सो भन्दा मुनिका दर्जाकलाई सेवाबाट हटाउन र दर्जा घटाउन सक्नेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम कुनै अधिकार प्रयोग गर्दा यो ऐन वा यो ऐन अन्तर्गत बनेका नियमहरूको अधीनमा रही प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

१६. यो ऐन लागू हुने व्यक्तिहरूको केही मौलिक हकहरू हेरफेर गर्न पाउने : शाही नेपाली सेना वा त्यसको कैनै हिस्सा सम्बन्धी तत्काल लागू रहेका कुनै कानूनको अधीनमा रही श्री ५ को सरकारले सुन्नना प्रकाशित गरी आवश्यकता अनुसार आवश्यकीय मात्रामा यो ऐन लागू हुने जुनसुकै व्यक्तिको देहाय बमोजिम अधिकारमा प्रतिवन्ध लगाउन सक्नेछ :-

- (क) व्यापारी संघ, यजदुर संघ वा कुनै सामाजिक संघ वा संस्थामा सम्मिलित हुने वा सदस्य बन्ने ।
- (ख) कैनै सभामा हाजिर हुने औ भाषण दिने वा राजनैतिक वा अन्य उद्देश्यबाट कुनै व्यक्ति समूहले आयोजित प्रदर्शनमा भाग लिने ।
- (ग) कुनै किताब, चिठ्ठी या अन्य कागजपत्रहरू छाने छापाउने ।

१७. कार्यभारबाट मुक्त भएपछि प्रमाणपत्र दिने : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति कार्यभारबाट मुक्त भएपछि अधिकृत र सो भन्दा मुनिका व्यक्तिलाई आफ्नो कमाण्डङ्ग अधिकृतले देहायको कुरा उल्लेख गरी प्रमाणपत्र दिनेछ :-

- (क) कार्यभारबाट मुक्त गर्ने अधिकार ।
- (ख) कार्यभारबाट मुक्त भएको कारण ।
- (ग) शाही नेपाली सेनामा गरेको सेवाको अवधि ।

२८. तेस्रो संशोधनदारा फिकिएको ।

(८)

१८. नेपाल बाहिर रहेका अवस्थामा कार्यभारबाट मुक्त : (१) सेवामा नेपाल बाहिर रहेको यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति कुनै तरहले कार्यभारबाट मुक्त हुने भएमा त्यस्ता व्यक्तिलाई नेपाल फिकाउन सकिनेछ ।

(२) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति सजायको भागी भएमा निज भागी भएको सजाय निज भएकै ठाउँमा वा नेपाल ल्याई वा दुवै ठाउँमा सजाय दिन सकिनेछ ।

परिच्छेद - ५

सेवामा पाइने विशेष सुविधा

१९. अधिकृत बाहेक अरु व्यक्तिको मर्का हटाउने उपाय : (१) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिलाई आफू भन्दा माथिकाले मर्का पारेमा वा अन्याय गरेमा त्यस्ता व्यक्तिले तहबाट पतिलाई उजूर गर्न सक्नेछ । यदि उसको मर्का यस्तो गरेर पनि हटेन भने कमाण्डङ्ग अधिकृतसंग आफैले भन्नुपर्छ । कमाण्डङ्ग अधिकृतबाट पनि सुनवाई भएन भने वा निजको निर्णयमा चित बुझेन भने सो भन्दा माथिका तहमा कमाण्डङ्ग अधिकृत समेत उपर उजूर दिन पाउनेछ । त्यसी उजूरी दिदा सो उजूरी कमाण्डङ्ग अधिकृतलाई नै दिनुपर्छ । उजूर परेपछि कमाण्डङ्ग अधिकृतले उजूरवालालाई निस्सा दिई सो माथिल्लो तहमा पठाईदिनु पर्दछ । यदि यस्तो उजूरी कमाण्डङ्ग अधिकृतले माथिल्लो तहमा नपठाएको प्रमाणित भएमा निज मायि अनुशासनात्मक कारबाही हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उजूरी हेने अधिकृतकै उपर उजूर गर्नु परेमा मर्का पर्ने व्यक्तिले त्यस्तो अधिकृत भन्दा माथिल्लो तहका अधिकृत समक्ष उजूर दिन सक्नेछ ।

(३) त्यस्तो उजूरी सुन्ने हेरेक अधिकृतले उजूरवालालाई परेको अन्याय मर्का पूर्णतया हटाउनको निर्मित त्यस उजूरीमा सकेसम्म जाँचबुझ गर्नेछ वा आवश्यक परेमा त्यस उजूरीलाई आफू भन्दा माथिल्लो तहमा जाहेर गर्नेछ ।

(४) त्यस्तो हेरेक उजूरी उपयुक्त अधिकारीले समय समयमा तोकिए बमोजिमको तरिकाले दिनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (२) अन्तर्गत प्रधान सेनापतिले दिएको निर्णय अन्तिम हुनेछ । तर श्री ५ को सरकारले मनसिब सम्झेमा त्यस्तो निर्णयमा अदल बदल गर्न सक्नेछ ।

२०. अधिकृतको पीर मर्का हटाउने उपाय : कमाण्डङ्ग अधिकृतले वा आफू भन्दा माथिका कुनै अधिकृतले मर्का पारेमा र मर्का हटाउन कमाण्डङ्ग अधिकृत छेउ उजूर दिएकोमा निजको निर्णयमा चित नवुहोने अधिकृतले तोकिए बमोजिमको तहबाट श्री ५ को सरकार समक्ष उजूर दिन सक्नेछ ।

२१. रोबकाबाट बचाउ : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिको हातहतियार, लुगा, सैनिक सरसामान वा अरु आवश्यक चीजहरू र आफ्ना कर्तव्य पालनामा प्रयोग गरिएको कुनै जनावर वा पूरा वा आंशिक तलब, भत्ता कुनै देवानी अदालत वा राजस्व सम्बन्धी मुद्दा हेने अदालत वा त्यस्तो अधिकार पाएको अधिकारीको निर्णय फैसला वा आदेशले रोक्का वा जफत गरिने छैन ।

(९)

२२. ऋणमा पकाउ गर्न नपाउने : (१) यो ऐन लागू हुने कुनै पनि व्यक्तिलाई शाही नेपाली सेनामा रहेसम्म कुनै अदालतबाट जारी गरिएको कुनै पनि आदेश, कारबाहीद्वारा उसले तिर्न पर्ने ऋण बापत थुनछेके गरिनेछैन ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम थुनामा राख्न नहुने व्यक्ति थुनिएको छ भन्ने कतैबाट थाहा हुन गएमा अदालतले तुरन्त थुनाबाट छोडिदिनु पर्दै ।

२३. सैनिक अदालतमा सामेल हुने कुनै मानिसलाई पकाउबाट बचाउ : (१) सैनिक अदालतको कुनै अध्यक्ष वा सदस्य वा सेना प्राड विवाक सैनिक अदालतको कारबाहीसित सम्बन्धित कुनै व्यक्ति वा निजको कानूनी व्यवसायी वा वारिस वा सैनिक अदालतको समाह्वान बमोजिम हाजिर हुन आउने साक्षी सैनिक अदालतमा जान लागेको बखत त्यहाँ उपस्थित भइरहेको बखत वा त्यहाँबाट फर्किहेको बेलामा समेत कुनै पनि देवानी वा राजस्व सम्बन्धी मुद्दा हेँने अदालत वा त्यस्तो अधिकार पाएका अधिकारीको कारबाहीबाट गिरफतार हुनेछैन ।

(२) त्यस्ता व्यक्तिलाई गिरफतार गरिराखेको रहेछ भने त्यसलाई सैनिक अदालतका आदेशबाट छुटाउन सकिनेछ ।

२४. रिजर्भ फोर्सका व्यक्तिहरूको सुविधा : रिजर्भ फोर्सका हरेक व्यक्तिलाई श्री ५ को सरकारले तालिम वा नोकरीमा बोलाइएको बखत जाँदा आउँदा वा कामहरूमा रही रहँदा दफा २१ र २२ बमोजिमका सबै सुविधाहरू दिइनेछ ।

◆२४क. कर्तव्य पालनको सिलसिलामा गरेको कामको बचाउ : प्रचलित कानूनमा जुनसुकै करा लेखिएको भएतापनि यो ऐन लागू हुने व्यक्तिले कर्तव्य पालनको सिलसिलामा गरेको कुनै कार्यबाट कसैको मृत्यु हुन गएमा वा कसैलाई क्षति हुन गएमा त्यस्तो व्यक्ति उपर कुनै पनि अदालतमा मुद्दा चलाउन सकिने छैन ।

स्पष्टीकरण : यस दफाको प्रयोजनको लागि “कर्तव्य पालनको सिलसिलामा गरेको कुनै कार्य” भन्नाले आन्तरिक सुरक्षा वा आत्मरक्षाको लागि गरिने कार्य फल्याग मार्च, पेट्रोलिङ, चपटे ड्यूटी आदि समेतलाई जनाउँदै ।

२५. सैनिकहरूको मुद्दा मामिलामा प्रायोगिकता : (१) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिले कुनै अड्डा अदालतमा वादी प्रतिवादी दिन र मुद्दाको कारबाही गर्न आफ्नो अद्वितीयारवालाबाट विदा पाएको रहेछ भने निजले बिदाको अवधि भित्र मुद्दा छिनी पाउँ भन्नी निवेदन गरेमा सो अड्डा अदालतले पनि सकेसम्म सो बिदाको अवधि भित्र सो मुद्दा मामिला छिनिदिने प्रबन्ध गर्नेछ ।

(२) अद्वितीयारवालाले विदा दिएको निस्सापत्रमा विदा शुरु हुने मिति, टुक्रिने मिति, लिन खोजेको विदाको अवधि र मुद्दाको विवरण समेत हुनुपर्दै ।

(३) उपदफा (१) अन्तर्गत दिएको निवेदनको निमित्त कुनै दस्तुर लिइने छैन ।

(४) बिदाको अवधि भित्र मुद्दा टुक्रिने भएन भने नटुक्रिने भएको व्यहोराको निस्सा अड्डा अदालतले दिनुपर्दै ।

◆ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

(५) कुनै अवस्थामा विदाको निस्सापत्र गरिदिने अधिकारीको विदा दिने अधिकार छ छैन भन्ने प्रश्न उठेमा सो कुरामा वाहिनी वा सो सरहका अद्वितीय भएको अधिकृतको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

२६. अरु कानून अन्तर्गतका सुविधाहरूको बचाउ : माधिको दफाहरूमा दिइएका सुविधा र अधिकारहरु अरु कानून अन्तर्गत यो ऐन लागू हुने व्यक्तिले पाएको सुविधालाई नकटाई सो सुविधा माथि थप पाएको सम्भनुपर्दै ।

परिच्छेद - ६

कसूर

२७. ज्यान सजाय हुने शात्रु सम्बन्धी कसूरहरू : यो ऐन लागू हुने व्यक्ति सैनिक अदालतबाट देहायका कुनै कसूरको दोपी ठहरिएमा सर्वश्व सहित जन्म कैदको सजाय वा ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ :-

- (क) आफ्नो जिम्मा रहेको वा आफ्ले बचाउ गर्नुपर्ने कुनै र्यारिजन किल्न, चौकी, ठाउँ वा पालो पहरालाई नामदिं गरी छाडेमा वा सुम्पी दिएमा वा कुनै कमाण्डङ अधिकृत वा अरु व्यक्तिलाई उक्त काम गर्न गराउन विवश वा प्रेरित गराएमा, वा
- (ख) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिलाई शात्रु विरुद्ध काम कारबाही गर्न नदिई हटाउने वा हातहत्याह गर्ने इच्छाले जानी जानी विवस वा प्रेरित गर्ने कुनै उपाय वा कोशिश गरेमा, वा
- (ग) शत्रुको सामु आफ्नो हातहत्यार, खरखजाना, सरसामान लाजमर्नु किम्बसंग प्याँकी दिने वा काथरपना भलिक्ने कुनै दुर्घटहार गरेमा, वा
- (घ) नेपाल अद्विराज्य विरुद्ध हातहत्यार उठाई राखेको कुनै व्यक्ति वा शत्रुमंग विश्वासधात गरी पत्र व्यवहार गरेमा वा कुनै खयर (इण्टिविजेन्स) आदाने प्रदान गरेमा वा देशको विरुद्ध कुनै विश्वासधात गरेमा, वा
- (ङ) हातहत्यार, गोलिगाढा, नगद, जिन्सी वा अरु कुनै सरसामान दिएर प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले शत्रुलाई महत दिएमा, वा
- (च) विश्वासधात गरी वा काथरपना देखाई युद्ध विश्वामको भण्डा पठाएमा, वा
- (छ) लडाई वा सैनिक कारबाही चलिरहेको बेलामा र्यारिजन, क्याम्प वा पल्टन रहेको कुनै ठाउँमा जानी जानी भुट्टा आतङ्क फैलाएमा वा हरेस खुवाउने वा आतङ्क पाने नियतले ख्वार फैलाएमा, वा
- (ज) रीतपूर्वकसंग बदला नभई वा विदा नपाई जड्ही कारबाही चलिरहेको बेलामा आफ्ना कमाण्डङ अधिकृत, आफ्नो पोष्ट, गार्ड, पिक्ट, पेट्रोल वा पाटी (दल) छोडी गएमा, वा

- (अ) शत्रुको कैदी बनिसकेपछि खुशी राजीसंग शत्रुसंग मिलेर काम गरेमा वा शत्रुलाई सहायता दिएमा, वा
- (ब) युद्धन्दी भै नरहेको कुनै शत्रुलाई जानी जानी आश्रय दिएमा वा रक्षा गरेमा, वा
- (ट) लडाई वा आतङ्को समयमा चपट (सेन्ट्री) भएर आफ्नो पोष्टमा निदाएमा वा मादक पदार्थ सेवन गरी लट्ठ वा बेसूर भएमा, वा
- (ठ) शाही नेपाली सेनालाई वा यसलाई सहयोग दिने कुनै फोर्स वा तिनीहरुका कुनै अङ्गलाई जानी बुझी असफल पार्ने किसिमको कुनै काम गरेमा ।
२८. सर्वशब सहित जन्म कैदको सजाय नहुने शत्रु सम्बन्धी कसूरहरु : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति सैनिक अदालतबाट देहायमा लेखिएका कसूरहरुको दोषी ठहरिएमा निज ज्यान सजाय वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ :-

- (क) अधिकारौ उचित तवरले सचेत नभई अर्डर नमानी जानी जानी आफ्नो कर्तव्यमा लापरवाही गरी शत्रुको कैदी भएमा वा शत्रुको कैदी भएपछि पनि फेरी आउन सबै अवस्था भएमा पनि आफ्नो पक्षमा नआएमा, वा
- (ख) उचित अधिकार बेगर शत्रुसंग पत्र व्यवहार गरेमा वा अरु कुनै तवरले खबर प्रदान गरेमा वा त्यस्तो कारबाही भएको धाहा पाई जानी जानी आफ्नो कमाइङ्ग अधिकृत वा अरु उच्च अधिकृतलाई तुरन्त जाहेर नगरेमा, वा
- (ग) उचित अधिकार बेगर युद्ध विश्वामिको भण्डा पठाएमा ।

२९. जडी कारबाहीको समयमा बढी सजाय हुने कसूरहरु : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिले देहायका कुनै कसूर गरेको सैनिक अदालतले ठहराएमा निज जडी कारबाहीमा लागेका बखत कसूर गरेको भए चौदह वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजाय र जडी कारबाहीमा नलागेका बखत कसूर गरेको भए अवस्था हेरी ७ वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ :-

- (क) सुरक्षित ठाउँमा बलजफत गरेमा वा चपटेलाई बल जफत गरेमा वा बलजफत गर्न लगाएमा, वा
- (ख) लुटनको लागि कुनै घर वा अरु ठाउँमा धुसेमा, वा
- (ग) चपटे भएर आफ्नो पोष्टमा निदाएमा वा कुनै मादक पदार्थ सेवन गरी लट्ठ वा बेसूर भएमा, वा
- (घ) आफ्नो माथिल्लो अधिकृतको अनुमति नपाई आफ्नो गार्ड, पिकेट, पेट्रोल वा पोष्ट छाडी गएमा, वा
- (ङ) जानी जानी वा लापरवाही गरी क्याम्प, रयारिजन वा क्वार्टर्समा आतङ्को संकेत वा सूचना दिएमा वा नचाहिदो हरेस खुवाउने वा आतङ्कित पार्ने खबर फैलाएमा, वा

(१२)

- (च) प्यारोल, संकेत शब्द (वाच वर्ड र काउण्टरसाईन) पाउने लिने अधिकार नभएका कुनै व्यक्तिलाई सो कुराहरु थाहा दिएमा वा आफूले पाएको वा लिएको प्यारोल, संकेत शब्द जानी जानी फरक पारी अरुलाई दिएमा ।
३०. सैनिक विद्रोह (स्पूटिनी) : यो ऐन लागू हुने जुनसुकै व्यक्ति सैनिक अदालतबाट देहाय बमोजिमको कसूरको दोषी ठहरिएमा निज ज्यान सजाय वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ :-
- (क) शाही नेपाली सेना वा यसलाई सहयोग दिने कुनै फोर्सका कुनै व्यक्तिसंग मिली सैनिक विद्रोह गरेमा वा गराएमा वा सो गर्न गराउन उर्जना वा पडयन्त्र गरेमा, वा
- (ख) कुनै सैनिक विद्रोहमा सरीक भएमा, वा
- (ग) सैनिक विद्रोह भएको स्थानमा आफू उपस्थित भइ सैनिक विद्रोहलाई सकेसम्म रोक्ने कोशिश नगरेमा, वा
- (घ) कुनै सैनिक विद्रोह गर्ने मनसाय गरेको वा पडयन्त्र भइरहेको थाहा पाई वा सैनिक विद्रोह गर्ने मनसाय छ वा पडयन्त्र भैरहेकोद्द भनी विश्वास गर्नु पनि कारण हुँदा हुँदै पनि आफ्नो कमाइङ्ग अधिकृत वा अरु उच्च अधिकृतलाई तुरन्त त्यसको खबर नदिएमा, वा
- (ङ) शाही नेपाली सेनाका कुनै पनि व्यक्ति देशभक्ति, राजभक्ति वा कर्तव्यबाट विचलित भएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई देशभक्ति, राजभक्ति वा कर्तव्यबाट विचलित गराएमा वा विचलित गराउने उद्योग गरेमा ।
३१. सेवा छाडी भाग्ने भगाउने कसूर : (१) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति सेवा छाडी भाग्ने वा भाग्ने उद्योग गरेको दोषी सैनिक अदालतबाट ठहरिएमा निजलाई देहाय बमोजिम हुनेछ :-
- (क) जडी कारबाहीमा लागेको बखत वा त्यस्तो कारबाहीको अर्डर पाएपछि कसूर गरेको रहेछ भने सर्वशब सहित जन्म कैदको भजाय वा यो ऐनमा लेखिएको घटी भजायको भागी हुनेछ ।
- तर यस खण्ड बमोजिम सजाय हुने व्यक्ति भागेको ३५ दिन मित्र पनि फेला परेन वा हाजिर हुन आएन भने निजको अंश रोक्का गरिनेछ र तीन वर्षसम्म पनि त्यस्तो व्यक्ति हाजिर भएन वा खोज तलास गर्दा फेला परेन भने सो अंश जफत गरी लिलाम गरिनेछ ।
- (ख) अरु कुनै अवस्थामा कसूर गरेको रहेछ भने निज अंश सर्वस्व वा सान वर्ष सम्म कैद या यो ऐनमा लेखिएको घटी भजायको भागी हुनेछ ।
- (२) यो ऐन लागू हुने तुनै व्यक्ति सेवा छाडी भाग्ने व्यक्तिलाई जानी जानी शरण दिने कसूरको दोषी सैनिक अदालतबाट ठहरिएमा निज तीन वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी भजायको भागी हुनेछ ।

३२. तेस्रो सशोधनद्वारा सशोधित ।

(१३)

(३) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति सेवा छाडी भागेको वा भाग लागेको बाहा पाएर पनि तुरन्त आफ्नो वा अरु कुनै माधिल्लो अधिकृतलाई सूचना नदिएको वा त्यस्तो व्यक्तिलाई पकाउ गराउने आफ्ना अखिलायर वर्मोजिम कुनै कारबाही नगरेको मैतिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा निज दुई वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ ।

३२. गयर हाजिर : यो ऐन लागू हुने व्यक्ति सैनिक अदालतबाट देहायको कसूरको दोषी ठहरिएमा निज तीन वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ:-

- (क) गयर हाजिर भएमा, वा
- (ख) पर्याप्त कारण नभई स्वीकृत विदा भन्दा बढी दिन बसेमा, वा
- (ग) विदामा बयेको बेलामा फर्मेशन, युनिट वा यमको कुनै हिस्सालाई जडी कारबाहीको लागि अङ्ग अङ्ग भएको सूचना उचित अधिकारीबाट पाएर पनि पर्याप्त कारण नभई तुरन्त सामेल नभएमा, वा
- (घ) पर्याप्त कारण नभई कर्तव्य वा एकसरसाइजको निमित्त तोकिएको ठाउं वा परेह तोकिएको समयमा उपस्थित नभएमा, वा
- (ङ) आफूभन्दा माधिल्लो अधिकृतको अनुमति नपाइ वा पर्याप्त कारण नभई परेह वा माचेको पर्क छोडेमा, वा
- (च) कुनै क्याम्प, ग्राहिजन वा अरु ठाउंमा भएको बेलामा कुनै सामान्य, स्थानीय वा अरु आदेश अन्तर्गत निर्धारित ठाउं बाहिर वा भनाही भएको ठाउंमा आफूभन्दा माधिल्लो दर्जाका अधिकृतबाट पास वा निर्धारित अनुमति नपाइ उपस्थिति रहेको ठहरिएमा, वा
- (छ) कुनै स्कूलमा हाजिर हुने अङ्ग भइरहेको बेलामा आफूभन्दा माधिल्लो अधिकृतबाट विदा नपाइ वा उचित कारण नभई स्कूलबाट गयर हाजिर भएमा ।

३३. आफूभन्दा माधिल्लो दर्जालाई हातपात गर्ने वा धम्ची दिने : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायको कसूरको मैतिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा निज जुन अधिकृतको सम्बन्धमा त्यस्तो कल्प गरिएको हो सो अधिकृत आफ्नो कर्तव्य गरी रहेको बखत जडी कारबाही भएको बखत अङ्ग चौदह वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजाय र अरु अवस्थामा दश वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ :-

- (क) आफू भन्दा माधिल्लो अधिकृतलाई हमला गरेमा वा अपराधिक बल प्रयोग गरेमा, वा
- (ख) आफूभन्दा माधिल्लो अधिकृतलाई धम्चीको बोली प्रयोग गरेमा, वा
- (ग) आफूभन्दा माधिल्लो अधिकृतलाई निजको मर्यादा नराखी होच्चाइ बोलेमा ।

तर खण्ड (ग) मा लेखिएको कसूरको हकमा भने पाँच वर्ष भन्दा बढी कैद हुने छैन ।

३४. आफूभन्दा माधिल्लो अधिकृतको आज्ञा पालन नगर्ने : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति आफूभन्दा माधिल्लो अधिकृतले आफ्नो काम तामेल गर्ने मैतिक, लिखित, सिग्नलद्वारा वा कुनै प्रकारले दिएको कानूनी आज्ञालाई त्यस्तो आज्ञा दिने अधिकृतको अखिलायरीको जानी जानी नटेरेको देखिने गरी अवहेलना गरेको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा निज जडी कारबाही भएको अवस्थामा कसूर गरेको भए चौदह वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ ।

३५. आफूभन्दा माधिल्लो अधिकृतलाई मर्यादा नराखी होच्चाइ बोल्ने तथा बाधा विरोध गर्ने : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायमा लेखिएका कसूरको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा निज खण्ड (क) देखि (ङ) सम्म कुनै खण्डको कसूरको हकमा दश वर्ष सम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजाय र खण्ड (च) वा (छ) वा (ज) को कुनै कसूरको हकमा दुई वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ :-

- (क) आफू कुनै झगडा, हुलद्वारा वा गोलमालमा सरीक भएकोमा आफू भन्दा घटी दर्जाका अधिकृत भएतापनि निजले आफूलाई गिरफ्तार गरेको आदेश नमानेमा वा सो अधिकृतलाई अपराधिक बल प्रयोग गरेमा वा हमला गरेमा, वा
- (ख) आफू कानून वर्मोजिम कुनै व्यक्तिको हिरासतमा राखिएकोमा आफूलाई हिरासतमा राख्ने व्यक्तिलाई निजलाई यो ऐन लागू हुने भए पनि वा नभए पनि वा निज आफूभन्दा माधिल्लो अधिकृत भए पनि वा नभए पनि निज माथि बल प्रयोग गरेमा वा हमला गरेमा, वा
- (ग) आफूलाई पकाउ गर्नु पर्ने वा जिम्मा राख्नु पर्ने कर्तव्य भएका कुनै व्यक्ति वा इस्कूटलाई बाधा विरोध गरेमा, वा
- (घ) प्रभोष्ट मार्शल वा निजको निमित्त कानूनी तवरले काम गर्ने कुनै व्यक्तिलाई निजको काममा बाधा विरोध पारेमा वा आफ्नो कर्तव्य पालन गर्ने निजले महत माग्दा महत नादिएमा, वा
- (ङ) शाही नेपाली सेनाको निमित्त मालसामान वा रसद ल्याउने कुनै व्यक्तिमाथि अपराधिक बल प्रयोग गरेमा वा हमला गरेमा, वा
- (च) व्यारेक क्याम्प वा क्वार्टर्स छोडी भागेमा, वा
- (छ) सामान्य, स्थानीय वा अरु किसिमका आदेश पालन गर्न लापरवाही गरेमा, वा
- (ज) आफूभन्दा माधिल्लो दर्जाका व्यक्तिलाई मर्यादा नराखी होच्चाइ बोनेमा वा अपमान गरेमा ।

३६. दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

३७. दोस्रो संशोधनद्वारा थप ।

३६. ढाँटी छर्टी भर्ना हुने : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायका कसरको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा निज पाँच वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ :-

- (क) आफ्नो चमु वा विभागबाट नियमित तवरने कार्यभागबाट मुक्त नभई वा भर्नाको निर्मात चाहिने शर्त पूरा नगरी आफू अधिक रहेका चमु वा डिमार्टमेण्ट वा अरु चमु वा डिमार्टमेन्टमा भर्ना भएमा, वा
- (ख) कुनै व्यक्ति शाही नेपाली सेनाको कुनै हिम्मामा भर्ना हुँदा निजले यस ऐन अन्तर्गत कम्त्र गरेको सम्भन्न परिवन्ध परेको छ भन्ने थाहा पाउँश पाउँदै पनि वा विश्वास गर्ने कारण छुँदा छ्वै पनि त्यस्तो व्यक्तिलाई शाही नेपाली सेनाको कुनै हिम्मामा भर्ना गराउने काममा सम्बन्धित भएमा।
- (ग) भर्ना गर्ने अधिकतहरुको मामुन्ने भर्ना हुन उपस्थित हुँदा तोकिएको भर्ना फारामहरुमा उल्लिखित भवालहरुको जानाजानी भुडा जबाक दिएको भन्ने कुरा सावित हुन आएमा।

३७. अनुचित आचरण : आफ्नो बहदालाई नमुहाउदो आचरण गरी हिँदैन कुराको कुनै अधिकृत सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा निज जागिरबाट वर्खास्त हुने सजाय वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ।

३८. निन्दनीय आचरण : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायका कसरको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा निज सात वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ :-

- (क) निर्दियी, अशिष्ट वा अस्वाभाविक किसिमको कुनै निन्दनीय आचरण गरेमा, वा
- (ख) आफूमा कमजोरी वा रोग पैदा गरेमा, वा
- (ग) ज्यूमांचा भई रोग वा कमजोरीको बहाना गरेमा वा जानी जानी त्यस्तो कमजोरीपना र रोगलाई लम्बाउने, बढाउने, निको हुन नदिने गरेमा, वा
- (घ) आफैलाई वा अरु कुनै व्यक्तिलाई सेवाको लागि अयोग्य गराउने मनसायले आफूलाई वा अरु कुनै व्यक्तिलाई धाउ चोट पारेमा।

३९. आफ्नो मातहतका व्यक्तिलाई दुर्योगहार गर्ने : दर्जा वा पोजिशनले तल्लो तहको भनी कुनै अधिकृत, जुनियर कमिशन्ड अधिकृत वा नन्कमिशन्ड अधिकतले यो ऐन लागू हुन व्यक्तिलाई अपराधिक घल प्रयोग गरेको वा दुर्योगहार गरेको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा निज सात वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ।

४०. मादक पदार्थको सेवन : (१) यो ऐन लागू हुने व्यक्ति डिउटीमा भएको वेलामा मादक पदार्थ खाई वेमूर भई लहु भएको अवस्थामा फेला परेको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा निज अधिकृत अरु जागिरबाट वर्खास्त सम्मको सजाय वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजाय र अधिकृत नभए उपदफा (२) मा लेखिएको कुराको अधीनमा रही दुई वर्ष सम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ।

(२) जही कारबाही वा डिउटीमा भएको वेलामा अधिकृत वाहेकका कुनै व्यक्ति मादक पदार्थ खाई वेसूर भई लहु भएको अवस्थामा फेला परेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई ६ महिना भन्दा बढी कैदको सजाय हुने छैन।

४१. जिम्मामा रहेको व्यक्तिलाई भाग्न दिन : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिले, गार्ड पिकेट, पेट्रोल, पोष्टको कमान गरेको वेलामा वा पालो लिएको वेलामा उचित अद्वितीय नभई जानी जानी वा मुनासिब भाफिकको कारण नभई आफ्नो जिम्मामा रहेको व्यक्तिलाई छोडी दिएको वा यसरी जिम्मा लगाएको कुनै कैदी वा व्यक्तिको पालो नवाफेको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएगा जानी जानी गरेको रहेछ भने निज चौदह वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजाय र जानी जानी गरेको रहेनेछ भने दुई वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ।

४२. अनियमित गिरफ्तार वा धुनछेक : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति सैनिक अदालतबाट देहायमा लेखिएको कुनै कसरको दोषी ठहरिएमा निज दुई वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ:-

- (क) कुनै व्यक्तिलाई गिरफ्तार गरी वा धुनामा राखी विना कारण मुद्दा पर्देक्ष नगरी राखेमा वा तहकिकातको निर्मात निजको मुद्दा उचित अधिकारीको समक्ष पेश नगरेमा, वा
- (ख) कुनै व्यक्तिलाई सैनिक हिरासतमा राख्न लगाउने व्यक्तिले हिरासतमा राख्नेको समक्ष मुनासिब कारणले वाहेक उसै व्यक्ति वा सकेसम्म चाँडो र जुनसुकै अवस्थामा पनि हिरासतमा राख्न लगाएको ४८ घण्टा भित्र हिरासतमा राखिने भएको व्यक्तिलाई आरोप लगाइएको कम्त्रको विवरण सही गरी पेश गर्न नसकेमा।

४३. हिरासतबाट भाने : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति हिरासतमा रहेको वेलामा भागेको वा भाने उचोग गरेको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा पाँच वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ।

४४. सम्पति सम्बन्धी कसरु : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायका कुनै कम्त्र गरेको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा निज दश वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ :-

- (क) सरकारको वा शाही नेपाली सेनाको मेस, व्याण्ड वा कुनै सैनिकको वा यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिको सम्पति चोरी गरेमा, वा
- (ख) त्यस्तो सम्पति वेडमानी नियतले आफ्नो काममा प्रयोग गरेमा वा वेडमानी गरी हिनामिना गरेमा, वा
- (ग) त्यस्तो सम्पत्तिमा कुनियतले विश्वासघात गरेमा, वा
- (घ) खण्ड (क), (ख) र (ग) मध्येका कुनै कसरु गरेको थाहा भई वा विश्वास गर्ने कारण हुँदा हुँदै पनि वेडमानी गरी लिएमा वा आफ्नो साथमा राखेमा, वा
- (ङ) आफ्नो जिम्मा रहेको सरकारी सम्पति जानी जानी हानी नोकसानी गरेमा, वा
- (च) कुनै व्यक्तिलाई ठग्ने वा अनुचित फाइदा हुने वा नोकसान पुऱ्याउने नियतले जानी जानी कुनै काम गरेमा।

४५.

करकाप तथा भ्रष्टाचार : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायका कुनै कसूरको सैनिक अदालतबाट दोपी ठहरिएमा निज दश वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछः-

(क) जवरजस्ती गरी वा करकापमा पारी केही लिएमा, वा

(ख) उचित अधिकार नभई कुनै व्यक्तिबाट नगद, जिन्नी लिएमा वा काम लगाएमा।

४६.

सरसामान लिई भाने : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायका कुनै कसूरको सैनिक अदालतबाट दोपी ठहरिएमा खण्ड (क) को कसूरमा दश वर्षसम्म कैद र अरु खण्डको कसूरहरूमा पाँच वर्षसम्म कैद वा ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछः-

(क) आफ्नो प्रयोगको निमित्त लिई राखेको वा आफूले जिम्मा लिई राखेको हातहतियार, गोलीगड्ठा, सरसामान, इक्वीप्मेण्ट, ज्याम्बल, लुगा कपडा वा अरु कुनै सरकारी चीज लिई भागेमा वा त्यसरी भगाउने काममा मतियार भएमा, वा

(ख) खण्ड (क) मा लेखिएको कुनै सम्पत्ति हराएमा, वा

(ग) आफूलाई प्रदान गरिएको पदक वा विभूषण विगारे, नासे, वेचविखन गरेमा वा बन्धक राखेमा।

४७.

सम्पत्तिको हानी नोकसानी : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायका कुनै कसूरको सैनिक अदालतबाट दोपी ठहरिएमा जानी जानी गरेको रहेछ भने चौदह वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजाय र मुनासिब माफिकको कारण नभै गरेको रहेछ भने सात वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछः-

(क) दफा ४६ को खण्ड (क) मा लेखिएको सम्पत्ति वा शाही नेपाली सेनाको मेश, व्याण्ड वा सैनिक संस्थाको वा यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिको वा शाही नेपाली सेनामा काम गरिरहेका वा शाही नेपाली सेनामा सम्मिलित भएका व्यक्तिको सम्पत्ति हानी नोकसानी गरेमा, वा

(ख) सरकारको कुनै सम्पत्ति आगोले नोकसान हुने वा क्षति पुऱ्याउने काम गरेमा, वा

(ग) आफ्नो जिम्मामा रहेको कुनै जनावर मारेमा, घाइते पारेमा, लिई भागेमा, दुर्घटनाको विवरहार गरेमा वा हराएमा।

४८. **भुट्टा आरोप :** यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायका कुनै कसूरको सैनिक अदालतबाट दोपी ठहरिएमा पाँच वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछः-

(क) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिलाई भुट्टा हो भने थाहा पाई वा विश्वास गर्ने कारण हुँदा हुँदै भुट्टा आरोप लगाएमा, वा

(ख) दफा २० बमोजिम उजूर गर्दा यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिको चरित्रमा धबका पुग्ने गरी भुट्टा हो भनी थाहा पाउँदा पाउँदै वा विश्वास गर्ने कारण हुँदा हुँदै पनि भुट्टा बयान दिएमा वा त्यस सम्बन्धी यथार्थ कुराहरु थाहा पाई र जानी जानी दिएमा।

४९. **कीर्ते र भुट्टा व्यहोरा :** यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायका कुनै कसूरको सैनिक अदालतबाट दोपी ठहरिएमा चौदह वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछः-

(क) आफूले बनाएको वा सही गरेको कुनै प्रतिवेदन, रिटर्न फाँटवारी, फिरिस्त, प्रमाणपत्र वा अरु लिखत वा व्यहोरा साँचो छ छैन भने एकीन गर्नु पर्ने कर्तव्य भएको लिखतमा जानी जानी भुट्टा वा धोखा दिने किसिमको व्यहोरा पारेमा वा सो पार्ने काममा शरीक भएमा, वा

(ख) खण्ड (क) मा उल्लेख गरिएको कुनै लिखतमा जानी जानी धोखा दिने नियतले कुनै कुरा लेख्न छुटाएमा वा सो छुटाउने काममा शरीक भएमा, वा

(ग) जानी जानी कसैलाई हानी पुऱ्याउने वा धोखा पुऱ्याउने नियतले आफूले सुरक्षित गर्नुपर्ने वा चाहिएको बखत ऐश गर्नुपर्ने कुनै लिखतलाई दबाएमा, बिगारेमा, लिई भागेमा वा त्यसमा कुनै हरफेर गरेमा, वा

(घ) कुनै विषयको सम्बन्धमा धोखित गर्नुपर्ने कर्तव्य भएका कसैले जानी जानी भुट्टा कुरा धोखित गरेमा, वा

(ङ) भुट्टा हो भने थाहा पाउँदा पाउँदै वा विश्वास पर्ने कारण हुँदा हुँदै वा साँचो होइन भनी थाहा पाउँदा पाउँदै वा विश्वास हुँदा हुँदै पनि कुनै बयानमा वा कुनै रेकर्डमा भुट्टा व्यहोरा लेखी वा फँडा व्यहोरा पारेमा लिखत बनाई वा साँचो व्यहोरा लेख्न छुटाई वा साँचो व्यहोरा भएको लिखत बनाई कसैले आफ्नो वा अहोको निमित्त निवृत्तभरण, भत्ता वा अरु सहलियत वा विशेष सुविधा प्राप्त गरे गराएमा।

५०.

खाली कागजमा सही गरेमा वा प्रतिवेदन नगरेमा : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायका कुनै कसूरहरुको सैनिक अदालतबाट दोपी ठहरिएमा सात वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछः-

(क) तलब, हातहतियार, गोलीगड्ठा, सरसामान, इक्वीप्मेण्ट, लुगा, कपडा, रसीद, मालसामान, स्टोर्स वा सरकारको कुनै सम्पत्ति सम्बन्धी भौचर (रसीद भरपाई) हुन जाने कुनै लिखतमा सही गर्दा अर्नु वा लेख्नु पर्ने ठाउँ धोखा दिने नियतले खाली राखी सही गरेमा, वा

(ख) कुनै प्रतिवेदन तथा रिटर्न तथार गर्ने वा पठाउनु पर्ने कर्तव्य भएकोले त्यस्तो प्रतिवेदन वा रिटर्न तथार गर्ने वा पठाउन इन्कार गरेमा वा लापरवाही गरी तथार गर्न वा पठाउन छुटाएमा।

५१.

सैनिक अदालत सम्बन्धी कसूरहरु : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायका कुनै कसूरको सैनिक अदालतबाट दोपी ठहरिएमा तीन वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछः-

(क) साँचीको रूपमा सैनिक अदालतबाट हाजिर हुन आउनु भनी रीतपूर्वको समाह्वान वा आदेश पाउँदा पाउँदै पनि जानी जानी वा मुनासिब माफिकको कारण नभई हाजिर हुन नआएमा, वा

- (ब) सैनिक अदालतबाट ऐन वर्मोजिम शपथ लिन लगाउँदा शपथ लिन इन्कार गरेमा, वा
- (ग) सैनिक अदालतबाट पेश गर्नु वा बुझाउनु भनेको आफ्नो अधीनमा रहेको कुनै लिखत पेश गर्न वा बुझाउन इन्कार गरेमा, वा
- (घ) माथी हुँदा कानूनले जवाफ दिनुपर्ने कुनै सवालको जवाफ दिन इन्कार गरेमा, वा
- (ड) सैनिक अदालतको कारबाहीमा गडबडी वा रोकावट गरी वा अपमानजनक वा धम्कीपूर्ण शब्द बोली सैनिक अदालतको अवहेलनाको दोषी भएमा ।

५२. **भुद्धा प्रमाणपत्र :** यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिले यो ऐन अन्तर्गत शपथ दिलाउन सक्ने अधिकार भएका सैनिक अदालत वा अरु कुनै अदालतमा शपथ लिएपछि कुनै भुद्धा व्यापार दिएको वा भुद्धा भनी विश्वास भएका वा माँचो भनी पत्यार नभएको व्यापार दिएको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा निजलाई मात वर्षमम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ ।

५३. **तलबको गैरकानूनी रोकका :** यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिको तलब लिई सो व्यक्तिलाई दिनुपर्ने बेलामा नदिई गैरकानूनी ढङ्गले रोकका गरिराखेको वा दिन इन्कार गरेको कम्तुरको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा यो ऐन लागू हुने त्यस्तो काम गर्ने व्यक्ति तीन वर्षमम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ ।

५४. **सुव्यवस्था वा अनुशासन भड्क गर्ने :** यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिले यो ऐनमा नन्देकाएको भएतापनि सुव्यवस्था तथा सैनिक अनुशासनलाई हानीकारक हुने गरी कुनै काम गरेको वा कुनै काम गर्न छुटाएको कम्तुरको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा निज सात वर्षमम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ ।

५५. **विविध कम्तुरहरु :** यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति देहायका कुनै कुराको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा मात वर्षमम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ:-

- (क) कुनै पोष्ट वा मार्चको कमाण्ड गरिरहेको व्यक्तिले आफ्नो कमाण्डमा रहेको कुनै व्यक्तिलाई कुटिपिट गरेमा वा अरु कुनै किमिमले वेहिसाय गरेमा वा दुख दिएमा वा कुनै भेलामा वा वजारमा गोलमाल वा हुलढ़ा गरेको वा अनाधिकार प्रवेश गरेको छ भन्ने कुनै उजूरी वृभी नाक्सान भएको व्यक्तिलाई क्षतिपूर्ति नदिएमा वा त्या मुद्दा उचित अधिकारी समक्ष पेश नगरेमा, वा
- (ख) पूजा गर्ने कुनै ठाउँ वा मन्दिरलाई दुष्प्रिय पारेमा वा अरु तबरले जानी जानी कुनै व्यक्तिको धर्मको अपमान गरेमा वा धार्मिक भावनालाई आधार पुऱ्याएमा, वा
- (ग) झूटीमा नखटिएको बेलामा जमादारदेखि मुनिका दर्जाकाले उचित अधिकार नभई क्याम्प वा छाउनी भित्र वा वरिपरि वा कुनै शहर

बजार जाँदा आउँदा राइफल, अटोमेटिक गन, गूनेड, वा यस्तै हातियार, लिई हिंडेमा, वा

- (घ) कुनै व्यक्तिलाई शाही नेपाली सेनामा भर्ना गराउन वा भर्ना भैरहेका व्यक्तिलाई विदा, प्रमोशन वा अरु कुनै फाइदा प्राप्त गराउन प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले आफ्नो वा अरु कसैको निर्मित घूस रिसवत लिएमा वा लिन मन्जुर गरेमा वा लिन उद्योग गरेमा, वा
- (ङ) आफौले सेवा गरी बसिराखेको देशको वासिन्दा वा नागरिकको ज्यू वा सम्पत्ति सम्बन्धी कुनै कम्तुर गरेमा ।

५६. **कम्तुरको उद्योग :** यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिले दफा २७ देखि ५५ सम्ममा तोकिएको कुनै कम्तुर गर्ने उद्योग गरेको वा त्यस्तो उद्योग गर्ना त्यस्तो कम्तुर गर्ने तर्फ कुनै कार्य गरेको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा त्यस्तो उद्योग गरे बापत हुने सजायको यो ऐनमा कुनै किटान व्यवस्था नभएकोमा निजलाई देहायको कम्तुरमा देहायको मजाय हुनेछ:-

- (क) सर्वश्व सहित जन्म कैदको सजाय हुने कम्तुर गर्ने उद्योग गरेकोमा चौदह वर्षसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ ।
- (ख) ◊कैदमात्र हुने कम्तुर गर्ने उद्योग गरेकोमा सो कम्तुरमा हुने कैदको हदको आधीसम्म कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ ।

५७. **कम्तुर गर्न सञ्चाउने :** यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति दफा २७ देखि ५५ सम्ममा तोकिएको कुनै कम्तुर गर्न सुन्याएको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा सो सुन्याए बापत हुने सजायको यो ऐनमा कुनै किटानी व्यवस्था नभएकोमा त्यसरी सुन्याएबाट जुन कम्तुर हुन गएको छ त्यस्तो कम्तुरलाई हुने सजाय वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ ।

५८. **ज्यान सजाय हुने कम्तुर गर्न सुन्याएको तर कम्तुर नभएको :** यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिले दफा २७, ३० र दफा ३१ को उपदफा (१) वर्मोजिम सर्वश्व सहित जन्म कैदको सजाय हुने कुनै कम्तुर गर्न सुन्याएको तर सुन्याएबाट कम्तुर हुन नगएको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा सो सुन्याए बापतको सजायको यो ऐनमा किटानी व्यवस्था नभएकोमा निज त्यसरी सुन्याएबाट हुन गएको कम्तुरमा हुने कैदको माथिल्लो हदको आधी कैद वा यस ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ ।

५९. **कैद हुने कम्तुर गर्न सुन्याएको तर कम्तुर नगरेको :** यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिले दफा २७ देखि ५५ सम्ममा उल्लेख गरिएका र कैद हुने भनी तोकिएको कुनै कम्तुर गर्न सुन्याएको तर सुन्याएबाट कम्तुर हुन नगएको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा सो सुन्याए बापतको सजायको यस ऐनमा किटानी व्यवस्था नभएकोमा निज त्यसरी सुन्याएबाट हुन गएको कम्तुरमा हुने कैदको माथिल्लो हदको आधी कैद वा यस ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ ।

◊ दण्ड सजाय सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०५५ द्वारा संशोधित ।

६०. अन्य कानून अन्तर्गतका कसूरहरु : यो ऐनको दफा ६१ को अधीनमा रही यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिले नेपाल अधिराज्य भित्र वा बाहिर कुनै ठाउँमा अन्य कुनै ऐन अन्तर्गत आउने कुनै कसूर गरेमा यो ऐन अन्तर्गतको कसूर गरेको समिक्षनेछ र यस दफा अन्तर्गत अधियोग लगाइएमा सैनिक अदालतको कारबाहीको भागी हुनेछ र दोषी ठहरिएमा निजलाई देहायको सजाय हुनेछ :-

(क) कुनै नेपाल कानून अन्तर्गत सर्वश्व सहित जन्म कैदको सजाय हुने कसूरमा ~~अंकसूरदार~~ सोही कानूनमा लेखिए बमोजिम सजायको भागी हुनेछ ।

(ख) अरु कसूरका निमित्त अन्य नेपाल कानूनमा तोकिएको सजाय वा सात वर्ष कैद वा यो ऐनमा लेखिएको घटी सजायको भागी हुनेछ ।

६१. सैनिक अदालतबाट कारबाही हन नसकिने कसूर : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिले सैनिक ऐन लागू नहुने कुनै व्यक्तिको ज्यान लिएमा वा जवरजस्ती करणी गरेमा यस ऐन अन्तर्गत कसूर गरेको मानिने छैन र सैनिक अदालतबाट हेरिने छैन तर उक्त कसूरहरु देहायका अवस्थामा गरेको भए सैनिक अदालतले कारबाही गर्न सक्दछ :-

(क) जडी कारबाहीमा लागेका बखत, वा

(ख) नेपाल बाहिर कुनै ठाउँमा भएको बखत, वा

(ग) श्री ५ को सरकारबाट त्यस विषयमा सूचना प्रकाशित गरी निर्णित गरिएको कुनै सीमाना चौकीमा भएको बखत ।

६१क. सैनिक हिरासतमा राख्ने : यो ऐन लागू हुने व्यक्तिलाई दफा ६१ बमोजिम सैनिक अदालतबाट नहेरिने अवस्थाको कुनै कसूर गरेको अधियोगमा कानून बमोजिम धुनामा राखी कारबाही गर्नुपर्ने भयो भने निजलाई त्यस सम्बन्धमा आवश्यकतानुसार शुरू तहकिकातदेखि लिएर अदालतबाट फैसला नभएसम्मलाई सो तहकिकात वा मुद्दाको कारबाही गर्ने अधिकारी वा अदालतको आदेशले सैनिक हिरासतमा राखिनेछ । त्यस्तो अधियुक्तलाई मुद्दाको कारबाहीको सिलसिलामा त्यस्तो अधिकारी वा अदालतका समक्ष उपस्थित गराउने आदेश भएमा सम्बन्धित सैनिक अधिकारीले गराउनेछ ।

परिच्छेद - ७

सजाय

६२. सैनिक अदालतबाट दिन सकिने सजायहरु : (१) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति सैनिक अदालतबाट हेरिने कसूरमा दोषी ठहरिएमा सैनिक अदालतबाट निजलाई देहाय बमोजिम सजाय दिन सकिनेछ :-

(क) सर्वश्व सहित जन्म कैदको सजाय,

(ख) जन्म कैद,

१. दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

२. दोस्रो संशोधनद्वारा थप ।

(ग) अंश सर्वस्व,

(घ) १४ वर्षसम्म कैद,

(ङ) भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी वा नगरी नोकरीबाट बखास्ती,

(च) राजीनामा गर्न बाध्य गराउने,

(छ) दर्जा घटाउने,

(ज) सम्बन्धित पति (कमाण्डर) लाई बढीमा ५ वर्षसम्म बढुवा रोक्का वा नसिहत,

(झ) जडी कारबाहीमा गरिएको कसूरमा तीन महीनासम्म तलब भत्ता कट्टी,

(ञ) हानी नोकसानीको क्षतिपूर्ति नभएसम्म तलब भत्ता रोक्का गर्ने,

(ट) बढीमा २ वर्षसम्म तलब बढ्दि रोक्का गर्ने ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ड) बमोजिम भविष्यमा सरकारी सेवाको लागि अयोग्य ठहरिने गरी बखास्त गरिएका कुनै व्यक्तिको कर्मचारी सचयकोषमा जम्मा भएको हैरैयाँ बाहेक निजको बाँकी रहेको तलब भत्ता र त्यसवेला निजले श्री ५ को सरकारबाट पाउनु पर्ने अरु हैरैयाँ समेत दिइने छैन ।

६३. सैनिक अदालतबाट दिन सक्ने एक सजायको सङ्ग अर्को सजाय दिन सक्ने : यो ऐनमा लेखिएको कराहरुको अधीनमा रही यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति दफा २७ देखि ५९ सम्ममा तोकिएको कुनै कसूरको सैनिक अदालतबाट दोषी ठहरिएमा उक्त दफाहरुमा यो कसूरलाई तोकिएको सजाय वा त्यसको सङ्ग कसूर अनुसार दफा ६२ मा तोकिए बमोजिम घटी सजाय दिन सकिनेछ ।

६४. थप सजाय : (१) सैनिक अदालतको ठहरले दफा ६२ को खण्ड (ड) मा तोकिएको सजायमा थप ~~अंक~~ खण्ड (च) देखि (ट) सम्ममा तोकिएको कुनै एक वा एकमन्दा बढी सजायहरु गर्न सकिनेछ ।

(२) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिको सम्बन्धमा दफा ३१ को उपदफा (१) को खण्ड (क) को प्रतिवन्धात्मक वार्यांश बमोजिम कारबाही गरिएपछि पनि सो व्यक्ति फेला परेका बखत सोही खण्ड (क) मा तोकिएको सजाय गर्न सकिनेछ ।

६५. अधिकृतको बखास्ती : अधिकृतलाई दफा ६२ को खण्ड (क) वा (ख) वा (ग) वा (घ) मा तोकिएको कुनै सजाय गर्नु अगावै सोही दफाको खण्ड (ड) मा तोकिएको सजाय गरिनेछ ।

६६. रणभूमि सजाय : (१) यो ऐन लागू हुने नन्कमिशण अधिकृत वा सो भन्दा मुनिको कुनै व्यक्तिले जडी कारबाहीको बेलामा यो ऐनको कसूर सम्बन्धी परिच्छेदमा लेखिएदेखि बाहेक बन्देज गरी राखेको कुनै काम गरेमा कसूर मानिनेछ र त्यस्तो कसूर बापत सैनिक अदालतले रणभूमि सजाय भनी तोकिएको कुनै सजाय दिनु कानूनी हुनेछ ।

३. दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

स्पष्टीकरण : "रणभूमि सजाय" भन्नाले सम्बन्धित व्यक्तिलाई ज्यूमा खति पुऱ्याउने बाहेक सम्बन्धित व्यक्तिलाई थुन्ने वा कडा परिश्रम गराउने समेत सम्झनु पर्छ ।

(२) सजायको तहमा रणभूमि सजाय दफा ६२ मा लेखिएका सजायहरूमा खण्ड (च) मुनिको मानिनेछ ।

६७. कुनै सजायको अवस्था : □ (१) सैनिक अदालतले हबलदार, नायक वा लान्सनायकलाई रणभूमि कैद वा रणभूमि सजाय वा नोकरीबाट बर्खासीको सजाय दिएमा निज सिपाहीमा ओहालिएको मानिनेछ ।

(२) जङ्गी कारबाहीमा लागेको बेलामा दोषी ठहरिएका कुनै व्यक्तिलाई सैनिक अदालतबाट बर्खासी वा बर्खास्त गरी वा नगरी कैदको सजाय तोकिएकोमा निजलाई चलान गर्न अनुकूल मिलेन भने यस्ता व्यक्तिलाई आफ्नो दर्जामा काम गर्ने गरी थामिराखे हन्त्र भन्ने निर्देश तोकिएको अधिकृतले दिन सबनेछ र यसरी गरिएको नोकरी कैदको अवधिकै हिस्सा मानिनेछ ।

६८. सैनिक अदालत बाहेक अरु किसिमवाट हुने सजायहरू : यो ऐन लागू हुने व्यक्तिले गरेको कसूर वापत सैनिक अदालत नबोलाई निजलाई दफा ६९, ७२, ७३, ७४ मा तोकिएको तरिकाले सजाय दिन सकिनेछ ।

६९. अधिकृत र जुनियर कमिशण्ड अधिकृत दर्जा बाहेकका व्यक्तिको सजाय : दफा ७० को व्यवस्थाको अधीनमा रही, कमाण्डिङ अधिकृत वा सो सरहका पति वा श्री ५ को सरकारको स्वीकृति लिई तोकेको अरु अधिकृतले यो ऐनमा तोकिएको तरिका वमोजिम यो ऐन अन्तर्गत आउने अभियोग लागेका अधिकृत जुनियर कमिशण्ड अधिकृत बाहेकका व्यक्तिलाई तोकिएको हदसम्म देहायको कुनै सजाय वा सजायहरू गर्न सक्नेछ :-

- (क) सैनिक हिरासतमा ३० (तीस) दिनसम्म कैद ।
- (ख) ३० (तीस) दिनसम्म नजरबन्द राख्ने ।
- (ग) लाइनमा ३० (तीस) दिनसम्म धुन्ने ।
- (घ) थप गाड वा डिउटीमा राख्ने ।
- (ङ) गरिरहेको काम खोल्ने, कायम मुकायम भडुरहेको दर्जा फिकिदिने ।
- (च) असल सेवा, आचरण वा योग्यता वापत खाई पाई रहेको तलब भत्ता रोका गर्ने वा जफत गर्ने ।
- (छ) नसिहत दिने ।
- (ज) एक महिनाको तलबमा १४ (चौदह) दिनसम्मको तलब जरियाना गर्ने ।
- (झ) क्षतिपूर्ति नभएसम्म तलब भत्ता रोक्ने ।
- (ञ) दफा ८० को खण्ड (ङ) वमोजिम तलब कटा गर्ने ।
- (ट) जङ्गी कारबाहीको बेलामा ३० (तीस) दिनसम्म तोकिएको कुनै रणभूमि सजाय गर्ने ।

५ दोस्रो मंशोधनद्वारा संशोधित ।

८ तेस्रो मंशोधनद्वारा संशोधित ।

७०. दफा ६९ अन्तर्गत सजायको हद : (१) दफा ६९ वमोजिमको सजाय दिवा सोही दफाको खण्ड (क), (ख) र (ग) मा लेखिएको सजाय वा सजायहरूमा रणभूमि सजाय सामेल हुने छैन ।

(२) दफा ६९ को खण्ड (क), (ख), (ग) र (घ) मा लेखिएको सजायहरू मध्ये दुई वा बढी सजाय दिवाको अवस्थामा खण्ड (ग) र (घ) मा लेखिएको सजाय खण्ड (क) र (ख) मा लेखिएको सजाय भुक्तान भएपछि भात्र लागू हुनेछ ।

(३) कुनै व्यक्तिलाई दफा ६९ को खण्ड (क), (ख) र (ग) मा लेखिएको सजायहरू मध्ये कुनै एक वा एकसाथै बढी सजायहरू दिवा वा उक्त एक वा बढी सजाय भोगिरहेको अवस्थामा जम्मै सजायको अवधि ४५ (पैतालीस) दिन भन्दा बढी हुने छैन ।

(४) दफा ६९ को खण्ड (घ) मा लेखिएको सजाय नन्कमिशण्ड अधिकृत भन्दा तल्लो दर्जाको कुनै व्यक्तिलाई दिवाने छैन ।

७१. दफा ६९ मा लेखिएका सजायहरूमा थप सजाय : दफा ६९ मा लेखिएको सजायहरूमा थप सजाय दिनु परेमा प्रधान सेनापतिले सोही दफामा लेखिएको कुनै अर्को सजाय थप दिन वा पहिले दिएको सजायको हदसम्म सजाय तोकन सबनेछ ।

७२. बाहिनी पति र अरु अधिकृतले अधिकृत, जुनियर कमिशण्ड अधिकृतलाई दिने सजाय : बाहिनी पति वा सो सरहका पति वा प्रधान सेनापतिले श्री ५ को सरकारको स्वीकृति लिई तोकेको अरु अधिकृतले तोकिएको तरिकाले यो ऐन अन्तर्गत कुनै कसूरको अभियोग लागेका सेनानी भन्दा तल्लो दर्जाको अधिकृत जुनियर कमिशण्ड अधिकृत उपर कारबाही गरी देहायको कुनै एक वा बढी सजायहरू दिन सबनेछ :-

(क) नसिहत, वा

(ख) हानी नोक्सानीको पूर्ति नभएसम्म तलब भत्ता रोक्का, वा

(ग) सिनीयोरिटी वाह महिनामा नवदाई कट्टी वा सेवा अवधि उपर प्रमोशन निर्भर रहेको अधिकृतको हकमा प्रमोशनको तात्पर्यका लागि वाह महिनामा नवदाई सेवा अवधि कट्टी गर्ने, तर त्यस्तो सजाय दिनु भन्दा अगाडि निजको सैनिक अदालतबाट पुर्पक्ष गराई माने अधिकारमा हनन गरिने छैन ।

७३. उपरथी र सो सरह अधिकार पाएका अधिकृतहरूले अधिकृत, जुनियर कमिशण्ड अधिकृतलाई दिने सजाय : उपरथी दर्जाको सरह वा बढी अधिकार पाएका वा जनरल सैनिक अदालत बोलाउने अधिकार पाएका वा प्रधान सेनापतिले श्री ५ को सरकारको स्वीकृति लिई तोकेको अरु अधिकृतले यो ऐन अन्तर्गत कुनै कसूरहरूको अभियोग लागेका प्रमुख सेनानी भन्दा मनिको अधिकृत, जुनियर कमिशण्ड अधिकृत उपर तोकिएको तरिकाले कारबाही चलाई देहायको कुनै एक वा एक भन्दा बढी सजाय दिन सबनेछ :-

(क) सिनीयोरिटी वाह महिनामा नवदाई कट्टी गर्ने वा सेवा अवधि उपर प्रमोशन निर्भर रहेको अधिकृतहरूको हकमा प्रमोशनको तात्पर्यका लागि वाह महिनामा नवदाई सेवा अवधि कट्टी गर्ने तर त्यस्तो सजाय दिनु भन्दा अगाडि निजको सैनिक अदालतबाट पुर्पक्ष गराई माने अधिकारमा हनन गरिने छैन, वा

५ दोस्रो मंशोधनद्वारा संशोधित ।

(ख) नोक्सानीको पूर्ति नभएसम्म तलब भत्ता रोक्का ।

(ग) हानी नोक्सानीको पूर्ति नभएसम्म तलब भत्ता रोक्का ।

७४. जुनियर कमिशण्ड अधिकृतको सजाय : कमाइडिङ्ग अधिकृत वा प्रधान सेनापतिले श्री ५ को सरकारको स्वीकृति लिई तोकेका अरु अधिकृतले यो ऐन अन्तर्गत कुनै कसूरको अभियोग लागेको जुनियर कमिशण्ड अधिकृत उपर तोकिएको तरिकाले कारबाही चलाई कसूर गरेको ठहरिएमा हुन गएको नोक्सानीको पूर्ति नभएसम्म निजको तलब भत्ता रोक्न सक्नेछ ।

७५. मिसिल पठाउने : दफा ७२, ७३ र ७४ अन्तर्गत सजाय भएको प्रत्येक अवस्थामा सजाय दिने अधिकृतले तोकिएको तरिकाले कारबाहीको मिसिलको सक्कल बमोजिम प्रमाणित नक्कल दफा ७७ मा व्यवस्था गरिएको उच्च अधिकारीकहाँ पठाउनु पर्छ ।

७६. कारबाहीको पुनः विचार : दफा ६९, ७२, ७३ र ७४ बमोजिम दिइएको सजाय गैर कानूनी, अन्यायपूर्ण वा चर्को देखिन आएमा दफा ७७ मा व्यवस्था गरिएको अधिकारीले मुहा हेरी सो सजाय बदर वा हेरफेर गरी वा घटाई आदेश दिन सक्नेछ ।

७७. उच्च सैनिक अधिकारी : दफा ७५ र ७६ का तात्पर्यको लागि उच्च सैनिक अधिकारी भन्नाले :-

(क) कमाइडिङ्ग अधिकृतले दिइएको सजायहरुको हकमा त्यस्ता कमाइडिङ्ग अधिकृत भन्दा कमाइडमा उच्च भएका जुनसुकै अधिकृत सम्झनु पर्छ ।

(ख) अरु कुनै अधिकारीले दिइएको सजायको हकमा श्री ५ को सरकार, प्रधान सेनापति वा प्रधान सेनापतिवाट तोकिएको अरु अधिकृत सम्झनुपर्छ ।

७८. सामुहिक जरिबाना : (१) कुनै गुल्म, स्ववाङ्मन, ब्याटी वा त्यस्तो अरु युनिटको सरसामान (इक्वीपमेण्ट) कुनै हातहतियार वा हातहतियारको कुनै हिस्सा हराए, चोरिएमा त्यस्ता युनिटको सेना, सेना चमु डिभिजन वा बाहिनीपतिले कोर्ट अफ इन्क्वारीको प्रतिवेदन पाएपछि जुनियर कमिशण्ड अधिकृत, हुदा, अमलदार, प्यूठ र त्यस युनिटका व्यक्तिहरु जम्मैलाई वा जवाफदेही हुनुपर्ने भनी आफ्नो विचारले ठहराए जिति व्यक्तिहरुलाई सामुहिक जरिबाना गर्न सक्नेछ ।

(२) जरिबाना लागेको व्यक्तिहरुको तलबको दामासाहीले त्यस्तो जरिबाना लगाईनेछ ।

परिच्छेद - ८

८४ वापत कटौती

७९. अधिकतहरुका तलब भत्ता कट्टी : अधिकृतहरुको तलब भत्ताबाट देहाय बमोजिम कटौती हुनेछ :-

(क) गयर हाजिर परेको प्रत्येक दिनको त्यस्तो अधिकृतले पाउने तलब भत्ता कमाइडिङ्ग अधिकृतलाई सन्तोषजनक स्पष्टीकरण दिई श्री ५ को सरकारबाट स्वीकृत भएमा बाहेक गयर हाजिर परेको प्रत्येक दिनको त्यस्तो अधिकृतले पाउने तलब भत्ता ।

(ख) कुनै फौजदारी अदालत वा सैनिक अदालत वा दफा ७२ वा ७३ ले अधिकार पाएको अधिकृतले दोषी ठहराएको कसूरको अभियोगमा अधिहिरासतमा भएको वा डिउटीबाट सस्पेण्ड भएको बेलाको तलब भत्ता ।

(ग) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिको तलब गैर कानून तवरले रोकी राखेको वा दिन इन्कार गरेकोमा दिनुपर्ने ठहरिन आएको जिति ।

(घ) सैनिक अदालतले वा दफा ७२ र ७३ बमोजिम अधिकार पाएको अधिकृतले कुनै कसूरको दोषी ठहराएकोमा त्यस्तो कसूरबाट हुन गएको खर्च, हानी नोक्सानी वापत लाग्ने हर्जानाको निमित्त चाहिने अंक ।

(ङ) सैनिक अदालत वा दफा ७२ र ७३ बमोजिम अधिकार पाएका अधिकृतले जफत गर्ने वा रोक्ने भनी आदेश दिइको सबै तलब भत्ता ।

(च) सैनिक अदालत वा दफा ६० मा उल्लेखित कुनै फौजदारी अदालतबाट गरिएको जरिबाना तिर्न चाहिने अंक ।

(छ) श्री ५ को सरकारको वा शाही नेपाली सेनाको कुनै अधिकृत जवानको निजी सम्पत्ति हानी नोक्सानी भएकोमा रीतपूर्वकको तहकिकातबाट अधिकृतको लापरवाही वा गलीले हुन आएको हो भन्ने ठहराएमा त्यस्तो हानी नोक्सानी पूर्ति गर्न चाहिने अंक ।

(ज) कुनै अधिकृत शत्रुसंग मिल्न गएको, शत्रुको हातमा परेको बेलामा शत्रुको सेवा गरी बसेको, शत्रुको आदेश अन्तर्गत वा अरु तवरले शत्रुलाई सहायता गरेको वा उचित सावधानी नगरेबाट वा आदेश नमानेबाट वा जानी जानी डिउटीमा लापरवाही गरेबाट शत्रुद्वारा पक्रिन गएको वा शत्रुको कैदी बनेपछि आफ्नो पक्षमा हाजिर हुन सक्ने अवस्थामा हुँदा हुँदै हाजिर हुन नआएको भन्ने प्रधान सेनापतिले यस निमित्त खडा गरेको कोर्ट अफ इन्क्वारीबाट ठहरी श्री ५ को सरकारको आदेशले जफत भएको सबै तलब भत्ता ।

(झ) आफ्नो पत्नी र छोरा छोरीको पालन पोषणको लागि श्री ५ को सरकारको आदेशले दिनुपर्ने अंक वा त्यस्ता छोरा छोरीको सहायता निमित्त श्री ५ को सरकारले दिईराखेको अंक ।

८०. अधिकत बाहेक अरु व्यक्तिको तलब भत्ता कट्टी : दफा ८३ को व्यवस्थाको अधीनमा रही यो ऐन लागू हुने अधिकृत बाहेक अरु व्यक्तिको तलब भत्ताबाट देहाय बमोजिम कटौती गर्न सकिनेछ :-

(क) अनुमति नलिई गए वा भगुवा भए वा युद्धवन्दी भए वा सैनिक अदालत वा अरु फौजदारी अदालत वा दफा ६९ बमोजिम अधिकार पाएका अधिकृतले कैद गरे वापत वा सैनिक अदालत वा त्यस्तो अधिकृतले रणभूमि सजाय गरे वापत गयर हाजिर भएको प्रत्येक दिनको तलब भत्ता र कुनै अभियोगमा थुनिएकोमा पछि सैनिक अदालत वा अरु

५८. चौथो संशोधनद्वारा संगोष्ठित ।

फौजदारी अदालतबाट दोपी सावित भै त्यस्तो धुनिएबाट गयर परेको प्रत्येक दिनको तलब भत्ता ।

- (ख) कुनै फौजदारी अदालत वा दफा ६९ बमोजिम अधिकार पाएको अधिकृतले दोपी ठहराएको कम्भरको अभियोगमा अधि हिरासतमा भएको वा डिउटीबाट सम्पेण्ड भएको बेलाको तलब भत्ता ।
- (ग) यो ऐन अन्तर्गत कसूर ठहरिने काम गरेबाट विरामी भएको भन्ने रेखदेख गर्ने डाक्टरले प्रमाणपत्र दिएमा त्यस किसिमले विरामी भई अस्पताल वसेको प्रत्येक दिनको तलब भत्ता ।
- (घ) दूराचार वा लापरवाहीबाट विरामी हुन गएको भन्ने रेखदेख गर्ने डाक्टरले प्रमाणपत्र दिएमा त्यस किसिमले विरामी भई अस्पतालमा वसेको प्रत्येक दिनको श्री ५ को सरकारले तोकेको वा श्री ५ को सरकारद्वारा अधिकृत कुनै अधिकृतले तोकेको अंक ।
- (ङ) दफा ६९, ७२, ७३ र ७४ अन्तर्गत अधिकार प्रयोग गर्ने अधिकृत वा सैनिक अदालतबाट जफत गर्ने, रोक्ने भनी आदेश भएको तलब भत्ता ।
- (च) शत्रुले युद्धवन्दी गरेको वा शत्रुको कब्जामा रहेको बखत आफ्नो आचरण बापत जारीरावाट वर्खास्त गरिएको मितिले शत्रुबाट छुटाइएको मितिसम्मको प्रत्येक दिनको तलब भत्ता ।
- (छ) श्री ५ को सरकारको कुनै घर वा सम्पत्तिको हानी नोक्सानी वा नाश गरे, हराए वा सरकारको कुनै खर्च गराए बापत आफ्नो कमाण्डङ अधिकृतले ठहराए बमोजिम हर्जाना भराउन चाहिने अंक ।
- (ज) फौजदारी अदालत वा दफा ६० बमोजिम सैनिक अदालत वा दफा ६९ वा ७८ अन्तर्गत अधिकार प्रयोग गर्ने कुनै अधिकृतबाट गरिएको जरिबाना तिर्न चाहिने अंक ।
- (झ) ~~आफ्नो पत्नी~~ र छोरा छोरीको पालन पोषणको लागि श्री ५ को सरकारको वा तोकिएको अधिकृतको आदेशले दिनुपर्ने अंक वा त्यस्ता छोरा छोरीको सहायता निमित श्री ५ को सरकारले दिई राखेको अंक ।

८१. गयर हाजिर वा हिरासतमा परेको समयको गणना : दफा ८० को खण्ड (क) को तात्पर्यको लागि :-

- (क) एकै दिन वा एक वा बढी दिन गरी लगातार ६ घण्टा वा बढी गयर हाजिर भएमा वा हिरासतमा परेमा बाहेक कुनै पनि व्यक्ति एक दिन गयर हाजिर भएको वा हिरासतमा परेको मानिने छैन ।
- (ख) एक दिन भन्दा कम्ती गयर हाजिर भएबाट वा हिरासतमा परेबाट कुनै सैनिक डिउटी पूरा गर्न नपाई अरु कसैलाई सो डिउटीमा लगाइएमा

त्यस्तो एक दिन भन्दा कम्ती गयर हाजिर वा हिरासतमा परेकोलाई एक दिन गयर हाजिर भएको वा हिरासतमा परेको मानिनेछ ।

- (ग) कुनै दिन लगातार १२ घण्टा वा बढी गयर हाजिर भएको भए वा हिरासतमा परेको भए सो गयर हाजिर भएको वा हिरासतमा परेको समय जति भएतापनि एक दिन मात्र गयर हाजिर भएको वा हिरासतमा परेको मानिनेछ ।
- (घ) मध्यरात अगाडिदेखि गयर हाजिर भई वा हिरासतमा रही मध्यरात पछि सो गयर हाजिर वा हिरासत अन्त्य भएमा पूरा एक दिनको अर्वांच मानिनेछ ।

८२. मुहा पूर्ख हृदालो तलब भत्ता : कुनै अभियोग लागि हिरासतमा रहेको वा यस्याङ्ग भएका यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिको हकमा तोकिएको अधिकृतले दफा ७०, को खण्ड (ख) र दफा ८० को खण्ड (ख) लाई कार्यान्वय गर्नको लागि मुहा किनारा नलागेमस्म तोकिए बमोजिम निजको तलब भत्ता रोकी राख्ने रिंदेश दिन मन्त्रनल्ल ।

८३. कटौतीको हृद : वर्खासीको सजाय भएकोमा बाहेक दफा ८० को खण्ड (घ) र (च) देखि (ज) सम्ममा लेखिएको कुराहरूबाट तलब भत्तामा हुने जम्मै कर्दृ मर्मान्वित व्यक्तिले पाउने कुनै पनि महिनाको तलब भत्ताको अधिभन्दा बढी हुने छैन ।

८४. निवृत्तिभरण बाहेक अरु रकमबाट कट्टी हुने : यो ऐन बमोजिमको कुनै व्यक्तिको नन्दय भत्ताबाट कट्टी हुने जति रकम असूल उपर गर्ने कुनै अंको तर्गिकामा प्राप्तिकूल प्रभाव नपारी सैनिक द्रव्य कोप र निवृत्तिभरणबाट बाहेक मो व्याकल्प पाउने अरु रकमबाट कट्टा हुन सक्तछ ।

८५. चालचलन वारे जाँचवुफ्क हृदासम्म युद्धवन्दीको नन्दय भत्ता : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति युद्धवन्दी हुँदा वा शत्रुको कब्जामा भएको बखत यो ऐन वा अरु ऐन अन्नगम चालचलन वारे जाँचवुफ्क गर्नु पर्दा प्रधान मेनार्पान्न वा निज्याद अधिकृतक जसे अधिकृतले त्यस्तो जाँचवुफ्कको परिणाम थाहा नहुन्जेल निजको पैरे वा आर्थिक नन्दय भत्ता रोक्ने आदेश दिन मन्त्रनल्ल ।

८६. कटौतीहरु माफी दिने : यो ऐन बमोजिम तलब भत्तामा हुन कटौतीनाई भत्ता ममयमा तोकिएको तरिकाबाट तोकिएको मात्रामा माफी दिन मन्त्रनल्ल ।

८७. माफी भएको कटौतीबाट युद्धवन्दीको आश्रितहरूको व्यवस्था : युद्धवन्दी भएका यो ऐन लागू हुने व्यक्तिको तलब भत्ता यो ऐनको दफा ७०, को खण्ड (ग) र दफा ८० को खण्ड (क) बमोजिम जफत भएको तर दफा ८६ बमोजिम माफी भएको रहेको भने तोकिएको अधिकारीहरूले त्यस्ता व्यक्तिको आश्रितहरूनाई यो नन्दय भत्ता मर्मान्वित रासन र अरु आवश्यक कुराको व्यवस्था मिलाई दिनु कानूनी हुनेछ । न्यमो व्यवस्था मिलाई दिनेकोमा त्यसरी मिलाई वाँकी रहेको अंक मात्र माफी भएको मार्गमन्त्र छ ।

८८. युद्धवन्दीको तलब भत्ताबाट निजको आश्रितहरूको व्यवस्था : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति युद्धवन्दी भएको रहेको जही काम्याहीमा हगाउँदू भने तोकिएको तर्गिका निजको तलब भत्ताबाट निजको आश्रितहरूको निर्मत उपयुक्त गमन र अरु आवश्यक कुराको व्यवस्था मिलाई दिनु कानूनी हुनेछ ।

८९. युद्धवन्दी मान्यु पर्ने अवधि : दफा ८७ र ८८ को तात्पर्यको लागि कुनै व्यक्ति दफा ८५ मा उल्लेख भए बमोजिम निजको आचरणको जाँचबुझ नसिद्धिसम्म र जाँचबुझ सकिए पछि आचरण बापत नोकरीबाट बर्खास्त भएँदू भने बर्खास्त भएको दिनसम्म युद्धवन्दी भइरहेको मानिनेछ ।

परिच्छेद - ९

पुर्णक्ष अगावैको गिरफतारी र कारबाही

९०. कम्तुरारहस्ताई हिरासतमा राख्ने : (१) कुनै कसूरको अभियाग लागेको यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिलाई सैनिक हिरासतमा राख्न सकिनेछ ।

(२) त्यस्तो कुनै व्यक्तिलाई निजभन्दा माथि जुनसुकै अधिकृतले सैनिक हिरासतमा राख्ने आदेश दिन सक्नेछ ।

(३) माधिक्ष्मो दर्जाको भएतापनि भगडा, हुलदङ्गा वा गोलमाल गर्ने काममा लागेको जुनसुकै अधिकृतलाई कुनै अधिकृतले सैनिक हिरासतमा राख्ने आदेश दिन सक्नेछ ।

९१. हिरासतको सम्बन्धमा कमाण्डिङ्ग अधिकृतको कर्तव्य : (१) आफ्नो कमाण्डमा रहेको कुनै व्यक्ति उपर कुनै कसूर लागी हिरासतमा राखिएको प्रतिवेदन आफूलाई प्राप्त भएकोमा सार्वजनिक सेवाको दृष्टिबाट समय भित्र तहकिकात हुन असम्भव भएमा बाहेक प्रतिवेदन प्राप्त भएको ४८ घण्टा भन्दा बढी विना तहकिकात हिरासतमा नराखिने व्यवस्था मिलाउनु कमाण्डिङ्ग अधिकृतको कर्तव्य हुनेछ ।

(२) ४८ घण्टा भन्दा बढी हिरासतमा रहेको प्रत्येक व्यक्तिको वेहोरा र त्यसको कारणको प्रतिवेदन कमाण्डिङ्ग अधिकृतले सो अभियुक्तको मुद्दा हेर्ने भारारथी वा डिप्टिकट सैनिक अदालत बोलाउन आवेदन गर्नुपर्ने भारारथी वा अरु अधिकृतको समक्ष पठाउनु पर्दछ ।

(३) उपर्युक्त (१) मा उल्लेख भएको ४८ घण्टाको गणना गर्दा अड्डा नवसेको दिनलाई बाहेक गरिनेछ ।

(४) यो ऐनको व्यवस्थाको अधीनमा रही यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिलाई पुर्णक्ष नसिद्धिउन्जेल कसूर गरे बापत कुनै तवरले र कृति समयसम्म हिरासतमा राख्ने बारे श्री ५ को सरकारले नियम बनाउन सक्नेछ ।

९२. दोषी ठहराउने र सैनिक अदालतको बीचको अवधि : दफा १० मा उल्लेख भएको तर जडी कारबाहीमा नलागेको व्यक्तिको मुद्दा हेर्न निमित्त कुनै सैनिक अदालत बोलाउने आदेश दिई ८ दिन भन्दा बढी सैनिक हिरासतमा त्यसै राखिद्वाङ्गेमा कमाण्डिङ्ग अधिकृतले तोकिएको तवरले ढिलो भएको कारणको विशेष प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्छ र त्यसै प्रतिवेदन सैनिक अदालत गठन नमएसम्म वा अभियुक्त हिरासतबाट नद्युटेसम्म दौँट दिनमा तोकिएको अधिकारीकहाँ पठाउनुपर्छ ।

९३. निजामती अधिकारीले गिरफतार गर्ने : यो ऐन अन्तर्गतको कम्तुरको अभियोग लागेको यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति, कुनै प्रमुख जिल्ला अधिकारी वा प्रहरी अधिकृतको दिनाका भित्र रहेकोमा निजलाई पकाउ गर्न निजको कमाण्डिङ्ग अधिकृतको सहीद्वाप

भएको लिखित अनुरोध पाएमा त्यस प्रमुख जिल्ला अधिकारी वा प्रहरी अधिकृतले निजलाई गिरफतार गरी सैनिक हिरासतमा बुझाईदिने काममा सहायता दिनु पर्दछ ।

९४. सरकारी बाँकी सरह असूल उपर गरिने : यो ऐन बमोजिम अदालती कारबाही गर्दा लागेको जरिबाना असूल उपर गर्ने प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई लेखी पठाउएमा प्रमुख जिल्ला अधिकारीले प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम सरकारी बाँकी सरह असूल उपर गरी सम्बन्धित विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

९५. भगुवालाई पकाउ गर्ने : (१) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति सेवा छाडी भागेको बेलामा जुनसुकै बखत सो व्यक्तिको फर्मेशन, युनिट, सब युनिटका कमाण्डिङ्ग अधिकृतले निजको विचारमा त्यस्ता भगुवालाई पकाउ गर्ने तर्फ पूरा महत गर्न सक्ने देखिएका निजामती अधिकारीहरूलाई सो भगुवालाई पकाउ गर्न लिखित अनुरोध गरेमा त्यस्ता अधिकारीहरूले सो भगुवालाई पकाउ गर्ने कारबाही गरी पकिएमा सैनिक हिरासतमा बुझाई दिनेछ ।

(२) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति आफ्नो सेना छोडी भागेको वा बिना अद्वितयार हिंडिरहेको भने मुनासिब कारणबाट विश्वास लागेमा प्रहरी अधिकृतले बिना बारेन्ट त्यस्ता व्यक्तिलाई पकाउ गर्न सक्न्दू र यो ऐन बमोजिम कारबाही हुनको लागि चलान गराउन प्रमुख जिल्ला अधिकारी कहाँ सुपुर्द गर्नेछ ।

९६. बिदा नलिई गयर हाजिर परेकोमा जाँचबुझ गर्ने : (१) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्ति अनुमति बिना ३० दिन भन्दा बढी गयर हाजिर परेमा सकेसम्म चाँडों कोर्ट अफ इन्क्वायरी गठन हुनेछ र सो कोर्टले तोकिएको तवरले सपथ लिन लगाई त्यस व्यक्तिको गयर हाजिरको विषयमा र निजलाई जिम्मा दिईराखेको सरकारी सम्पत्ति, हातहतियार, खरखजाना, सरसामान (इक्विपमेण्ट), इन्स्ट्रमेण्ट, लूगा कपडा वा आवश्यकीय सामानहरूमा नपुग भएको केही रहेछ भने सो नपुग भएको विषयमा समेत जाँचबुझ गर्नेछ र उचित अनुमति बिना अह पर्याप्त कारण नभई गयर परेको हो भने चित बुझेमा सो गयर परेको र गयरको अवधि र सरसामानमा केही नपुग भएको रहेछ भने सो समेतमा निर्णय दिनेछ र सो व्यक्तिको कमाण्डिङ्ग अधिकृतले सो निर्णय भएको रेकर्ड सम्बन्धित चमु वा विभागको सैनिक अदालत किताबमा लेखी राख्नेछ ।

(२) गयर परेको ठहरिएको व्यक्ति पछि आफै हाजिर हुन आएन वा फेला परेन भने यो ऐनको तात्पर्यको लागि भगुवा भएको मानिनेछ ।

९७. प्रभोष्ट माशल : (१) प्रधान सेनापति वा कुनै तोकिएको अधिकृतले प्रभोष्ट माशल नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

(२) कुनै कसूर बापत हिरासतमा राखिएको व्यक्तिहरू जिम्मा लिनु, सुव्यवस्था र अनुशासन कायम गराउनु र शाही नेपाली सेनामा सम्मिलित भएका वा सेवा गरिराखेको व्यक्तिबाट सुव्यवस्था र अनुशासन भङ्ग हुन नदिन प्रभोष्ट माशलको कर्तव्य हुनेछ ।

□ दोस्रो संशोधनद्वारा थप ।

(३) कम्बर गर्ने वा कम्बरको अभियोग लगाइएको यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिलाई पुर्णशक्ति निमित्त प्रभोप्तु मार्शलले जुनसुकै खत्रिम पकाउ गरी राख्न सक्नेछ र मैनिक अदालत वा दफा ६९, वमोजिम अलियार प्रयोग गर्ने कुनै अधिकृतले दिएको मजाय तामत गर्न सक्नेछ । तर आपनो अलियारले कुनै मजाय गर्ने छैन ।

तर अर्को अधिकृतको आदेश नभई अह कुनै किमिले कुनै अधिकृतलाई त्यसीरी गिरफ्तार गरिने वा थुनामा राखिने छैन ।

परिच्छेद - १०

मैनिक अदालत

१०३. मैनिक अदालतका प्रकारहरू : यो ऐनको नान्पर्यंको लागि देहाय वमोजिम चार प्रकारको मैनिक अदालत हुनद्यन् :-

- (क) जनरल मैनिक अदालत ।
- (ख) डिप्टिकट मैनिक अदालत ।
- (ग) समरी जनरल मैनिक अदालत ।
- (घ) समरी मैनिक अदालत ।

१०४. जनरल मैनिक अदालत योनाउने अधिकार : श्री ५ वाट अन्यथा निर्देश भएमा बाहेक प्रधान मेनार्पनले वा प्रधान मेनार्पनले यस कामको निमित्त अधिकारपत्र दिएको कुनै अधिकृतले जनरल मैनिक अदालत योनाउन सक्नेछ ।

१०५. डिप्टिकट मैनिक अदालत योनाउने अधिकार : जनरल मैनिक अदालत योनाउने अधिकार पाहेका अधिकृतले वा कुनै यस्ता अधिकृतले यस कामको निमित्त अधिकार पत्र दिएको कुनै अधिकृतले डिप्टिकट मैनिक अदालत योनाउन सक्नेछ ।

१०६. दफा ९८ र ९९ अन्तर्गत दिउने अधिकारपत्रमा रहने कुराहरू : दफा ९८ र ९९ अन्तर्गत दिउने अधिकारपत्रमा यो अधिकारपत्र दिने अधिकृतले उचित ठहराएको बन्देज वा अनंत्र गर्न सक्नेछ ।

१०७. समरी जनरल मैनिक अदालत योनाउने अधिकार : श्री ५ वाट अन्यथा निर्देश भएमा बाहेक समरी जनरल मैनिक अदालत योनाउने अधिकार देहायका अधिकारीहरूलाई हुनद्यन् :-

- (क) प्रधान मेनार्पनले यस कामको निमित्त अधिकारपत्र दिएको अधिकृतले,
- (ख) जडी कारबाहीमा नागेको शाही नेपाली मेनाको कमाण्डङ अधिकृतले वा यस कामको निर्मान निजले अधिकारपत्र दिएको अधिकृतले,
- (ग) मेनाको अनशासन र आवश्यकताको उचित विचार गरी कुनै कम्बरको पुर्ण जनरल मैनिक अदालतद्वारा गर्न व्यवहारिक हुन्दैन भन्ने ठहराउने शाही नेपाली मेनाको जडी कारबाहीमा नागेको कुनै हिम्मानाई कमाण्ड गर्ने अधिकृतले ।

१०८. जनरल सैनिक अदालतको गठन : जनरल सैनिक अदालतमा कमसेकम ५ जना अधिकृत रहने छन् र त्यस्ता अधिकृतहरूले कमसेकम ३ वर्ष आयुक्त पद पाएको हुनुपर्दछ र त्यसमध्ये कमसेकम ४ जना सह-सेनानी दर्जा भन्दा तल्लो दर्जाका हुनेछैन ।

१०९. डिप्टिकट सैनिक अदालतको गठन : डिप्टिकट सैनिक अदालतमा कमसेकम तीनजना अधिकृत रहनेछन् र तिनीहरूमध्ये प्रत्येकले कमसेकम दुई वर्ष आयुक्त पद पाएको हुनुपर्दछ ।

११०. समरी जनरल सैनिक अदालतको गठन : समरी जनरल सैनिक अदालतमा कमसेकम तीनजना अधिकृत रहने छन् ।

१११. समरी सैनिक अदालत (१) समरी सैनिक अदालत शाही नेपाली सेनाको चमु, डिपार्टमेण्ट वा डिटाएचमेण्टको कुनै कमाण्डङ अधिकृतले बोलाउन सक्नेछ र निज एकलैको अदालत हुनेछ ।

(२) दुई जना अधिकृतहरू वा दुइजना जुनियर कमिशण अधिकृतहरू वा दुवै दर्जाको एक एक जना गरी जम्मा दुई जना उपदफा (१) वमोजिमको सैनिक अदालतले कारबाही गर्नुजेल उपस्थित रहनेछन् र त्यस्ता व्यक्तिहरूले शपथ लिनु पर्नेछैन ।

११२. सैनिक अदालतहरूको विघटन : (१) मुदाको पुर्णकालीन शुरू भएपछि यो ऐन वमोजिम चाहिने अधिकृतको न्यूनतम सख्त घटन गएमा सैनिक अदालत विघटन हुनेछ ।

(२) पुर्णकालीन शुरू भएपछि विवाक, प्रतिनिधि वा अभियुक्त विरामी भएवाट पुर्णकालीन शुरू भएमा सैनिक अदालत विघटन हुनेछ ।

(३) सैनिक आवश्यकता वा अनुशासनको दृष्टिकोणले सैनिक अदालत जारी राख्न असम्भव वा अनुचित देखिएमा त्यस्तो सैनिक अदालत बोलाउनेले उक्त सैनिक अदालत विघटन गर्न सक्नेछ ।

(४) यस दफा वमोजिम सैनिक अदालत विघटन भए पनि पुनः सैनिक अदालत बोलाई अभियुक्त उपर कारबाही गर्न सक्नेछ ।

११३. जनरल र समरी जनरल सैनिक अदालतको अधिकार : जनरल वा समरी जनरल सैनिक अदालतलाई यो ऐन अन्तर्गतका जुनसुकै कसूरको निमित्त यो ऐन लागू हुने व्यक्तिको मुद्दा हेँने, पुर्णकालीन शुरू भएमा लेखिए वमोजिमको सजाय दिने अधिकार हुनेछ ।

११४. डिप्टिकट सैनिक अदालतको अधिकार : डिप्टिकट सैनिक अदालतलाई यो ऐन अन्तर्गतको कसूर गरे बापत यो ऐन लागू हुने अधिकृत तथा जुनियर कमिशण अधिकृत बाहेक अरु व्यक्तिको मुद्दा पुर्णकालीन शुरू भएमा लेखिए वमोजिमको सजाय दिने अधिकार हुनेछ ।
.....

११५. समरी सैनिक अदालतको अधिकार : (१) उपदफा (२) को व्यवस्थाको अधीनमा रही समरी सैनिक अदालतले यो ऐन अन्तर्गत सजाय हुने कसूरको मुद्दा हेँने सक्नेछ ।

११६. सैनिक (संशोधन) ऐन, २०२० द्वारा प्रतिवन्धात्मक वापर्याश खारेज गरिएको ।

(२) तुरन्त कारबाही चलाउनु पर्ने गम्भीर कारण नभएमा र अनुशासन भइ नहुने गरी अभियुक्तलाई सजाय गर्ने डिप्टिकृट सैनिक अदालत वा जङ्गी कारबाहीमा लागेको बखत भए समरी जनरल सैनिक अदालत बोलाउने अधिकार पाएका अधिकृत कहाँ साधक गर्न सक्ने भए समरी सैनिक अदालत बोलाउने अधिकृतले त्यस्तो साधक नगरी दफा २७, ३० र ६० मध्ये कुनै दफा अन्तर्गत सजाय हुने कसूर वा डिप्टिकृट वा समरी जनरल सैनिक अदालत बोलाउने अधिकृत विरुद्धको कसूरको पुर्णक्ष गर्ने छैन ।

(३) समरी सैनिक अदालतले अधिकृत सुवेदार र जमदार बाहेक यो ऐन लागू हुने सो सैनिक अदालत गर्ने अधिकृतको कमाण्डा रहेको कुनै व्यक्तिको मुद्दा पुर्णक्ष गर्न सक्नेछ ।

(४) समरी सैनिक अदालतले सर्वशब सहित जन्म कैदको सजाय वा उपदफा ।
(५) मा लेखिएको हद भन्दा बढी कैद बाहेक यो ऐनले दिन हुने जुनसुकै सजाय दिन सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) मा लेखिएको हद समरी सैनिक अदालत गर्ने अधिकृतको दर्जा प्रमुख सेनानी वा सो भन्दा माथिल्लो दर्जाको भए एक वर्ष र सो भन्दा तल्लो दर्जाको भए तीन महिना हुनेछ ।

११०. एउटै कसूरमा दोसो पटक कारबाही नहने : यो ऐन लागू हुने व्यक्तिलाई सैनिक अदालत वा कुनै फौजदारी अदालतले कुनै कसूरको दोषी ठहराई सकेपछि वा रिहाई दिई सकेपछि वा दफा ६९, ७२, ७३ र ७४ मध्येको कुनै दफा अन्तर्गत कारबाही गरी सकेपछि सैनिक अदालत वा कुनै फौजदारी अदालतले सोही कसूरमा सो व्यक्तिलाई फेरि सैनिक अदालत र उक्त दफाहरु अन्तर्गत कारबाही गर्ने छैन ।

१११. मुद्दा पुर्णक्षको हदम्याद : (१) उपदफा (२) मा लेखिएकोमा बाहेक कुनै कसूर गरेको मितिले तीन वर्ष नाहेपछि सो कसूर बापत यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिको मुद्दा सैनिक अदालतले पुर्णक्ष गर्नेछैन ।

(२) भगुवा वा ढाँटी छली भर्ना हुन वा दफा ३० मा लेखिएको कुनै कसूर गर्ने व्यक्तिको हकमा उपदफा (१) लागू हुनेछैन ।

(३) उपदफा (१) मा लेखिएको समयको गणना गर्दा युद्धबन्दी भएको वा शत्रुको इलाकामा मिलाएको वा कसूर गरी पकाउ हुन नदिई बसेको समयको गणना गरिने छैन ।

(४) जङ्गी कारबाहीबाट भागी गएकोमा बाहेक अरु बेलामा भगुवा भएको वा ढाँटी छली भर्ना भएको व्यक्ति, अधिकृत रहेनेछ र कसूर गरी शाही नेपाली सेनाको कुनै हिस्सामा तीन वर्षमा नघटाई अनुकरणीय ढङ्गले अटूट सेवा गरेको रहेछ भने त्यस्तो कसूरको पुर्णक्ष गरिने छैन ।

११२. यो ऐन लागू हुन छुटेपछि पनि कसूरदार माथि कारबाही हुने : (१) कुनै व्यक्तिले निज माथि यो ऐन लागू रहेको अवस्थामा यो ऐन अन्तर्गत कसूर गरेकोमा पछि निजलाई यो ऐन लागू हुन छुटे पनि त्यस्ता व्यक्तिलाई यो ऐन लागू रहेकै जस्तो सम्भी सो कसूरको निर्मित सैनिक हिरासतमा राख्न र निजको मुद्दाको पुर्णक्ष गरी सजाय दिन सकिनेछ ।

* दोस्रो संशोधनदारा संशोधित ।

(२) कुनै व्यक्ति उपर यो ऐन लागू हुन छोडेको ६ महिना भित्र निजको कसूरको पुर्णक्ष शुरु भएन भने सो अवधि पछि त्यस्ता व्यक्तिले गरेको कसूरको पुर्णक्ष हुनेछैन ।

तर यस उपदफामा लेखिएको कुनै कुरा भगुवा भएको वा ढाँटी छली भर्ना भएको वा दफा ३० मा लेखिएको कुनै कसूर गर्ने व्यक्तिको कसूरको सम्बन्धमा लागू हुनेछैन र यसले कुनै फौजदारी अदालत वा सैनिक अदालतले पुर्णक्ष गर्न हुने कुनै कसूरको पुर्णक्ष गर्ने अधिकार छेवलाई असर पार्ने छैन ।

(३) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिलाई सैनिक अदालतले कैदको सजाय दिएपछि सो व्यक्ति शाही नेपाली सेनाभाट वरखास्त भएको वा कुनै तबरले यो ऐन लागू हुन छोडिमकेको भएतापनि निजको सजायको अवधिसम्म यो ऐन निजलाई लागू रहनेछ र निजलाई यो ऐन लागू भएकै जस्तो गरी राख्न, हटाउन, कैद गर्ने र अरु सजाय गर्न सकिनेछ ।

(४)

११३. मुद्दा पुर्णक्षको ठाउँ : यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिले यो ऐन विलङ्घ कुनै कसूर गरेमा जुनसुकै ठाउँमा पुर्णक्ष गरी निजलाई सजाय गर्न सकिनेछ ।

११४. फौजदारी अदालत वा सैनिक अदालत रोज़े : कुनै कसूर सैनिक अदालत वा फौजदारी अदालत दुवैको अधिकार क्षेत्र भित्रको छ भने अभियुक्त रहेको सेना, सेनाचम्तु, पृतना वा बाहिनी पतिले वा अरु कुनै तोकिएको अधिकृतले फौजदारी अदालतमा वा सैनिक अदालतमा मुद्दा दायर गर्ने कराको निर्णय गर्नेछ र सैनिक अदालतमा मुद्दा दायर गर्ने निर्णय गर्नेमा अभियुक्तलाई सैनिक हिरासतमा राख्ने निर्देश दिन सक्नेछ ।

११५. फौजदारी अदालतमा बुझाउने : दफा ११५ व्यमोजिम निर्णय भने पतिले कुनै मुद्दा फौजदारी अदालतमा पठाउनु पर्ने ठहराएमा अभियुक्तलाई फौजदारी अदालतमा बुझाई दिनेछ ।

परिच्छेद - ११

सैनिक अदालतको कार्यविधि

११६. अध्यक्ष : प्रत्येक जनरल, डिप्टिकृट वा समरी जनरल सैनिक अदालतमा सदस्यहरु मध्ये सिनियर अधिकृतले अध्यक्ष नाहेन्दै ।

११७. प्राड विवाक : प्रत्येक जनरल सैनिक अदालतमा सेना प्राड विवाक वा सेना प्राड विवाक विभागको कुनै व्यक्ति वा यस्ता व्यक्ति नपाइएमा सेना प्राड विवाकवाट स्वीकृति दिएका अरु कुनै व्यक्ति वा निजको डिपुटीहरु मध्ये कुनै व्यक्ति प्राड विवाकको रूपमा उपस्थित हुनेछ । प्रत्येक डिप्टिकृट वा समरी जनरल सैनिक अदालतमा पनि सोही क्रिसिमसग सेना प्राड विवाक उपस्थित गराउन सकिनेछ ।

११८. विरोधहरु : (१) जनरल, डिप्टिकृट, समरी जनरल सैनिक अदालतबाट पुर्णक्ष हुने सबै मुद्दाहरुमा अदालत बस्ने वित्तकै अभियुक्तलाई अध्यक्ष हुने अधिकृत तथा सदस्यहरुको नाम पढी सुनाउनेछ, र त्यस अदालतमा बस्ने कैन अधिकृतले मुद्दा हेर्ने लागेकोमा सो अभियुक्तको केही वाधा विरोध छ कि भनी सीधिनेछ ।

○ इण्ड सजाय सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०५५ द्वारा भिकिएको ।

(२) अभियुक्तले त्यसा कुनै अधिकतको सम्बन्धमा आधा देखाई विरोध गरेमा निजको विरोध र विरोध गरिएका अधिकृतले दिएको जवाफ समेत अदालतले सुनी लेखी राखेछ, र वाँकी रहेका अधिकृतहरूले विरोध गरिएका अधिकृतको अनुपस्थितिमा निजको विरोध उपर निर्णय गर्नेछन् ।

(३) मत दिन पाउने अधिकृतहरूको आधा वा आधा भन्दा बढी मतले त्यो विरोधलाई स्वीकार गरेमा सो विरोध स्वीकार हुनेछ र विरोध गरिएको सदस्यको स्थान रिक्त हुनेछ र तोकिएको तबरले रिक्त स्थानमा अर्को अधिकृत मुकरर गर्न सकिनेछ । सो अधिकृत उपर पनि अभियुक्तको विरोध गर्ने हक कायम रहनेछ ।

(४) विरोध नगरिएमा वा विरोध गरे पनि स्वीकार नभएमा वा विरोध गरिएका प्रत्येक अधिकृतको ठाउँमा विरोध नगरिएको वा विरोध भए पनि स्वीकार नभएको अर्को अधिकृत नियुक्त भएपछि कोटले पुर्षक्ष शुरु गर्नेछ ।

११९. सदस्य, प्राड विवाक र साक्षीहरूले शपथ लिने : (१) मुद्दा पुर्षक्ष शुरु हुन अगावै सबै प्रकारको सैनिक अदालतका प्रत्येक सदस्य र प्राड विवाकलाई तोकिएको तरिकाले शपथ ग्रहण गराइनेछ ।

(२) सैनिक अदालतमा साक्षी बस्ने प्रत्येक व्यक्तिलाई तोकिएको तरिकाले शपथ ग्रहण गराइसकेपछि बयान गराइनेछ ।

(३) बाह वर्ष मुनिको केटाकेटी साक्षी रहेछ र सो साक्षी साँचो बोल्नु पर्ने कर्तव्य बुझ्ने तर शपथ ग्रहण गर्ने कुरा नबुझ्ने रहेछ भने सैनिक अदालतको राय भएमा उपदफा (२) लागू हुने छैन ।

१२०. सदस्यहरूको मतदान : (१) उपदफा (२) र (३) को अधीनमा रही सैनिक अदालतको प्रत्येक निर्णय बहुमतद्वारा गरिनेछ र ठहर वा सजायबारे पक्ष विपक्षको मत बराबर भएमा अभियुक्तको पक्षमा निर्णय गरिनेछ ।

(२) सदस्यहरूको दुई तिहाई मत नभई कुनै जनरल सैनिक अदालतले ज्यान सजाय दिने छैन ।

(३) सबै सदस्यहरूको एक मत नभई समरी जनरल सैनिक अदालतले ज्यान सजाय दिने छैन ।

(४) विरोध, ठहर वा सजाय बाहेक अरु कुरामा अध्यक्ष हुने अधिकृतले निर्णयात्मक मत दिनेछ ।

१२१. सैनिक अदालतले आफै मान्यता दिने : सदस्यहरूको सामान्य सैनिक ज्ञानको जुनसुकै कुरालाई सैनिक अदालतले अदालती मान्यता दिन सक्नेछ ।

१२२. साक्षीलाई समाह्वान जारी गर्ने : (१) सैनिक अदालत बोलाउने अधिकृत, त्यसको अध्यक्ष हुने अधिकृत वा प्राड विवाक वा अभियुक्तको कमाण्डङ्ग अधिकृतले साक्षी बक्न वा कुनै लिखित वा अरु कुरा पेश गर्न जुनसुकै व्यक्तिलाई तोकिएको समय र ठाउँमा उपस्थित हुन समाह्वान जारी गर्न सक्नेछ ।

(२) कुनै साक्षी सैनिक अधिकारी भित्रको व्यक्ति रहेछ भने कमाण्डङ्ग अधिकृतलाई समाह्वान पठाइनेछ र निजले त्यसो साक्षी माथि समाह्वान जारी गर्नेछ ।

(३) कुनै साक्षी प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अधिकार क्षेत्रमा रहेछ भने प्रमुख जिल्ला अधिकारीकहाँ समाह्वान पठाइनेछ र निजले आफै अडाडा अदालतमा मुद्दा परेको जस्तो सम्भी त्यसो साक्षीलाई समाह्वान जारी गर्नेछ ।

(४) कुनै साक्षीलाई निजको कब्जा वा अधिकारमा रहेको कुनै खास लिखत वा अरु कुनै कुरा पेश गराउनु परेमा समाह्वानमा सो कुरा प्रष्ट तबरले खुलेको हुनुपर्दै ।

१२३. पेश गर्न नपर्ने लिखत : (१) दफा १२२ मा उल्लेख भएको कुनै कुरा संचार विभागको जिम्मामा रहेको चिठ्ठी, पोष्टकार्ड, तार वा अरु लिखतलाई लागू हुनेछैन ।

(२) सैनिक अदालतको कामको निमित्त संचार विभागको त्यसो जिम्मा रहेको कुनै लिखत आवश्यक छ भन्ने प्रमुख जिल्ला अधिकारी वा पुनरावेदन सुन्ने अडाडा अदालत वा सर्वोच्च अदालतलाई लागेमा त्यसो लिखत तोकेको व्यक्तिलाई बुझाई दिनु भनी प्रमुख जिल्ला अधिकारी वा पुनरावेदन सुन्ने अडाडा अदालत वा सर्वोच्च अदालतले संचार विभागलाई आदेश दिन सक्नेछ ।

(३) सैनिक अदालतको कामको निमित्त त्यसो लिखत आवश्यक छ भन्ने प्रहरीको महानिरीक्षक वा नायब महानिरीक्षक वा उपरीक्षक वा जिल्ला निरीक्षकलाई लागेमा प्रमुख जिल्ला अधिकारी वा पुनरावेदन सुन्ने अडाडा अदालत वा सर्वोच्च अदालतको आदेश नभएसम्म त्यसो लिखत खोज तलास गर्ने र रोकी राख्न प्रहरीको महानिरीक्षक वा नायब महानिरीक्षक वा उपरीक्षक वा जिल्ला निरीक्षकले संचार विभागलाई आदेश दिन सक्नेछ ।

१२४. बन्द सवाल गर्ने : (१) सैनिक अदालतले पुर्षक्षको सिलसिलामा इन्साफको निमित्त बयान लिनुपर्ने कुनै साक्षीलाई बोलाउँदा भुद्धाको अवस्थावाट अनावश्यक ढीलाई, खर्च वा असुविधा हुनेछ भन्ने सैनिक अदालतलाई लागेमा सैनिक अदालतले त्यसो साक्षीको बन्द सवाल गराउन सेना प्राड विवाकलाई आदेश दिन सक्नेछ ।

(२) सेना प्राड विवाकले प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई आफौ अधिकार क्षेत्र भित्र रहेको साक्षीको बन्द सवाल तामेल गरी पठाउनु भनी लेखी पठाउन सक्नेछ ।

(३) त्यसो लेखी आप्दिक्ष प्रमुख जिल्ला अधिकारीले प्रचलित कानून वमोजिम बन्द सवाल तामेल गरी पठाउनेछ ।

१२५. बन्द सवालद्वारा साक्षीको बयान : (१) दफा १२४ अन्तर्गत बन्द सवालको निमित्त लेखी पठाउँदा वकिल र अभियुक्तले केही प्रश्नहरू दिई पठाउन चाहेमा अदालतले सो प्रश्नहरू मुद्दामा सरोकार पर्ने भई मनासिव ठहराएमा त्यसो प्रश्नहरू पनि उठाउन सक्नेछ र प्रमुख जिल्ला अधिकारीले पनि त्यसो प्रश्नहरूको आधारमा बन्द सवाल तामेल गरी पठाउनेछ ।

(२) वकिल र अभियुक्तले वारेसद्वारा वा अभियुक्त हिरासतमा नरहेको भए आफै प्रमुख जिल्ला अधिकारीको समक्ष उपस्थित भई साक्षीलाई जिरह गर्न सक्नेछन् ।

(३) दफा १२४ अन्तर्गत रीतपूर्वक व्याप लिने काम तामेल गरी सकेपछि नेपाल कानूनले तोकेको म्याद भित्र काम तामेल गरी सो बन्द सवाल सेना प्राड विवाककहा पठाउनु पर्दछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम व्याप सहितको बन्द सवाल पाएपछि सेना प्राड विवाकले सो बन्द सवाल माग्ने अदालतमा पठाई दिनेछ । सो अदालत विघटन भई सकेको भए अभियुक्तको मुद्दा पुर्षक गर्न बोलाइएको अरु कुनै अदालतमा पठाइनेछ । सो बन्द सवाल बकिल र अभियुक्त दुवैले हेर्न पाउने छन् र त्यस्तो बन्द सवाल उचित कारणमा प्रमाणको रूपमा बकिल र अभियुक्तले पढून सक्नेछन् र सो बन्द सवाल मिसिल सामेल राखिनेछ ।

(५) दफा १२४ बमोजिम बन्द सवालको निमित्त लेखी पठाएको अवस्थामा सो बन्द सवालको काम तामेल भई आउन चाहिने मुनासिब माफिकको समयसम्मको लागि मुद्दाको पुर्षक स्पष्टित राख्न सकिनेछ ।

१२६. अभियोग नलागेको कसूरको दोषी : (१) भगुवाको अभियोग लागी सैनिक अदालतको समझ उपस्थित गराइएको व्यक्ति भाग्ने उद्योग गरेको वा गयर हाजिर भएको दोषी ठहरिन सक्नेछ ।

(२) भाग्ने उद्योग गरेको अभियोग लागी सैनिक अदालतको समझ उपस्थित गराइएको व्यक्ति गयर हाजिर रहेको दोषी ठहरिन सक्नेछ ।

(३) अपराधिक बल प्रयोग गर्ने अभियोग लागी सैनिक अदालतको समझ उपस्थित गराइएको व्यक्ति हमला गरेको दोषी ठहरिन सक्नेछ ।

(४) धम्कीको बोली प्रयोग गर्ने अभियोग लागी सैनिक अदालतको समझ उपस्थित गराइएको व्यक्ति मर्यादा नराखी होच्चाई बोलेको दोषी ठहरिन सक्नेछ ।

(५) दफा ४४ को खण्ड (क), (ख), (ग) र (घ) मा तोकिएको कुनै एक कसूर गरेको अभियोग लागी सैनिक अदालतको समझ उपस्थित गराइएको व्यक्ति सो कसूरहरु मध्ये कुनै अर्को कसूर गरेको दोषी ठहरिन सक्नेछ ।

(६) यो ऐन अन्तर्गत कुनै कसूर गरेको भन्ने अभियोग लागी सैनिक अदालतको समझ उपस्थित गराइएको व्यक्तिले कडा सजाय हुने परिस्थितिमा सो कसूर गरेको भनी प्रमाणित नभएमा निजते सो भन्दा कम सजाय हुने परिस्थितिमा कसूर गरेको ठहरिन सक्नेछ ।

(७) यो ऐन अन्तर्गत कुनै कसूर गरेको भन्ने अभियोग लागी सैनिक अदालत समझ उपस्थित गराइएको व्यक्ति सो कसूर गर्न उद्योग गरेको वा सुन्नाएको भनी छुटै अभियोग नलागेको भएतापनि सो कसूर गर्न उद्योग गरेको दोषी ठहरिन सक्नेछ ।

१२७. दस्तखत सम्बन्धी अनुमान : यो ऐन अन्तर्गत गरिएको कुनै कारबाहीमा श्री ५ को जुनसुकै सेवामा रहेको जुनसुकै अधिकतले कुनै दरखास्त, प्रमाणपत्र, वारेण्ट, पत्रोत्तर वा अरु कुनै लिखतमा गरेको दस्तखतलाई अन्यथा प्रमाणित भएमा बाहेक सो दस्तखत निजकै दस्तखत मानिनेछ ।

१२८. सिटरोल फाराममा लेखिएको कुरा : (१) यो ऐन अन्तर्गत गरिएको कुनै कारबाहीमा भर्ना गर्ने अधिकृतले दस्तखत गरेको कुनै सिटरोल फाराममा लेखिएको कुरा भर्ना भएको व्यक्तिले भर्ना हुँदा अधिकृतले साँधेको प्रश्नहरुको जवाफ दिएको कुरा भर्नी प्रमाण लाग्नेछ ।

(२) सिटरोल फारामको सबकलै वा सो फाराम जिम्मा रहेको अधिकारीबाट सबकल बमोजिम नकल दुरुस्त छ भनी दस्तखत गरिएको नकल त्यस्तो व्यक्तिको भर्नाको प्रमाण मानिनेछ ।

१२९. कुनै लिखत सम्बन्धी मान्यता : (१) शाही नेपाली सेनाको कुनै भागमा गरेको कुनै व्यक्तिको सेवाको वा कुनै व्यक्तिको बर्खासी वा कार्यभारबाट मुक्त गरिएको सम्बन्धमा श्री ५ को सरकारको तरफबाट वा प्रधान सेनापतिले वा प्रधान सेनापतिको तरफबाट वा तोकिएको अधिकृतले कुनै चिठ्ठी, रिटर्न वा अरु लिखतमा दस्तखत गरेकोद्व भने त्यस्तो चिठ्ठी, रिटर्न वा लिखतमा लेखिएको व्यहोरा प्रमाणमा लिइनेछ ।

(२) शाही नेपाली सेनाको किताब दर्ता भएको वा सेना अडर्स वा नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित भएको वा जुनियर कमिशन्ड अधिकृत वा अरु दज्यानीहरुको स्टेटस, दर्जा र नियुक्ति सोही किताब दर्ता, सेना अडर्स वा नेपाल राजपत्रमा लेखिए बमोजिम प्रमाण लाग्नेछ ।

(३) यो ऐन वा यो ऐन अन्तर्गत बनाइएको नियम वा सैनिक कर्तव्य अनुसार रेजिमेण्टल बूक (पल्टनिया किताब) मा केही व्यहोरा लेखिएको छ र कमाण्डङ्ग अधिकृत वा रैकर्ड कायम गर्ने कर्तव्य भएको अधिकृतले दस्तखत गरेकोद्व भने त्यस्तो किताबमा लेखिएको व्यहोरा त्यसमा उल्लिखित विषयहरुको प्रमाण लाग्नेछ ।

(४) त्यस्तो किताब जिम्मा लिई राख्ने अधिकृतले सबकल बमोजिम नकल दुरुस्त छ भनी दस्तखत गरिएको नकल प्रति त्यस्तो रैकर्डको प्रमाण लाग्नेछ ।

(५) भागेको र गयर हाजिरको कसूरमा पुर्षक भैरहेको यो ऐन लागू हुने व्यक्तिले कुनै अधिकृतकहाँ वा यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिकहाँ वा शाही नेपाली सेनाको कुनै हिस्सामा आत्मसमर्पण गरेको छ वा त्यस्ता व्यक्तिलाई कुनै अधिकृत वा यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिले पकाउ गरेकोद्व भने, त्यस्ता अधिकृत वा त्यस्ता व्यक्तिको वा शाही नेपाली सेनाको त्यस हिस्साको कमाण्डङ्ग अधिकृतले यथार्थ कुरा खुलाई त्यसरी आत्मसमर्पण गरेको वा पकाउ भएको ठाउं र मिति र त्यस व्यक्तिले लाएको पोशाकको छाँट समेत लेखी दस्तखत गरिएको प्रमाणपत्र सो प्रमाणपत्रमा उल्लिखित कुराको प्रमाण हुनेछ ।

(६) भागेको वा गयर हाजिर भएको कसूरको अभियोग लगाइएको यो ऐन लागू हुने व्यक्तिको मुद्दा पुर्षक हुँदा त्यस्तो व्यक्तिले कम्तीमा प्रहरी धानाको जिम्मा लिने दर्जाको प्रहरी अधिकृतकहाँ आत्मसमर्पण गरेको वेलामा वा त्यस्तो व्यक्तिलाई त्यस्तो प्रहरी अधिकृतले पकाउ गरेको वेलामा त्यस प्रहरी अधिकृतले यथार्थ कुरा खुलाई त्यसरी आत्मसमर्पण गरेको वा पकाउ भएको ठाउं र मिति र त्यसले लगाएको पोशाकको छाँट समेत लेखी दस्तखत गरिएको प्रमाणपत्र सो प्रमाणपत्रमा उल्लिखित कुराको प्रमाण हुनेछ ।

(७) कुनै रासायनिक पारखी वा एसिष्टेंट रासायनिक पारखीकहाँ रीतपूर्वक जाँच पडताल वा अनुसन्धानको लागि पेश भई श्री ५ को सरकारमा प्राप्त भएको प्रतिवेदन यो ऐनको कारबाहीमा प्रमाणको लागि प्रयोग गर्न सकिनेछ ।

१३०. अभियुक्तले सरकारी अधिकृतकहाँ जाहेर गर्ने : (१) भागेको वा विदा नलिई गएको वा स्वीकृत भएको भन्दा बढी विदा वसी जनाउ गर्दा पनि गयर हजिर परेको कसूरको अभियोगमा पुर्पक्ष हुँदा अभियुक्तले गयर पर्नाको मनासिब कारण देखाई त्यसको समर्थनको लागि श्री ५ को जुनसुकै सेवाको जुनसुकै अधिकृतको नाम लिएमा वा त्यस्तो अधिकृतवाट त्यस्तो वयानको पक्ष वा विपक्ष वारे यकिन हुन सक्तछ भन्ने लागेमा अदालतले त्यस्तो अधिकृतलाई लेखी पठाई निजबाट जवाफ प्राप्त नहुन्जेल मुद्दा स्थित राख्नेछ ।

(२) त्यस्तो अधिकृतले दस्तखत गरी पठाएको लिखित जवाफलाई अदालतको समझ शपथ लिन लगाई गरेको वयान सहरकै मान्यता दिइनेछ ।

(३) त्यस्तो अधिकृतवाट लिखित जवाफ नपाउदै अदालत विघटन भएमा वा अदालतले यस दफा अनुसार कारबाही गर्न छुटाएमा अदालत बोलाउने अधिकृतले आफ्नो तजविजबाट सो कारबाही रह गरी नयाँ पुर्पक्ष गर्न आदेश दिन सबनेछ ।

१३१. पहिलेको दण्ड सजाय र चरित्रको प्रमाण : (१) यो ऐन लागू हुने कुनै व्यक्तिलाई सैनिक अदालतबाट दोपी ठहराउंदा अदालतले सो व्यक्तिलाई पहिले पनि सैनिक अदालत वा अरु फौजदारी अदालतद्वारा कसूरदार ठहराइसकेको भए सो कसूर ठहरिएको कुरा वा दफा ६९, ७२, ७३ र ७४ अन्तर्गत अधि कुनै सजाय पाएको कुरा हेरी बुझी प्रमाणको लागि लेखी राख्नेछ र निजको चरित्र र तोकिएको अरु यस्तै विययहरु समेतमा अदालतले बुझी लेखिराख्नेछ ।

(२) यस दफा अन्तर्गत लिइएको प्रमाण मौखिक वा सैनिक अदालतको किताब वा अरु सरकारी किताबमा लेखिएको कुरा वा त्यस्ता किताबको हो भनी प्रमाणित गरिएको उतार हुन सबनेछ र अधि ठहरिएका कसूर वा चरित्रबाटे प्रमाण दिइनेछ भनी अभियुक्तलाई पुर्पक्ष अगाडै सूचना दिनु आवश्यक हुने छैन ।

(३) समरी सैनिक अदालतमा मुद्दा पुर्पक्ष गर्ने अधिकृतले उचित ठहराएमा अभियुक्त अधि पनि कसूरदार ठहरिएको, निजको सामान्य चरित्र र अरु यस्तै तोकिएको विययहरु आफूलाई थाहा भएको कुराहरु यसै दफामा माथि लेखिए बमोजिम प्रमाणित नगराई पनि रेकर्ड गर्न सबनेछ ।

१३२. अभियुक्तको विक्षिप्तता : (१) सैनिक अदालतबाट मुद्दा पुर्पक्ष हुँदा विक्षिप्त भएबाट अभियुक्त प्रतिवाद गर्न असमर्थ छ वा निज माथि आरोप लगाइएको काम निज विक्षिप्त भएबाट सो कामको इंकार र सो काम अनुचित वा कानून विरुद्ध छ भन्ने जान्न नसक्ने भै गरेकोछ भन्ने देखिन आएमा अदालतले सो कुराको पर्चा खडा गर्नेछ ।

(२) सैनिक अदालतको अध्यक्षले वा समरी सैनिक अदालतको हकमा पुर्पक्ष गर्ने अधिकृतले तुरन्त उक्त मुद्दा सदर गर्ने अधिकारी छेउ वा दफा १४८ अन्तर्गत अदालतको ठहर उपर कारबाही गर्ने अधिकार पाएको अधिकारी छेउ पेश गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) अन्तर्गत प्रतिवेदन प्राप्त हुन आएको मुद्दामा सदर गर्ने अधिकारीले भै आएको ठहरलाई सदर नगरेमा अरोपित कसूरमा अभियुक्तको मुद्दा पुर्पक्ष सोही वा अरु सैनिक अदालतबाट गराउनको लागि आवश्यक कारबाही गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (२) अन्तर्गत पेश भएको समरी सैनिक अदालतको ठहर सदर गरेमा सो सदर गर्ने अधिकारीले र त्यस्तो प्रतिवेदन गरिएको मुद्दाको ठहर सदर गरिएमा सो सदर गर्ने अधिकृतले अभियुक्तलाई तोकिएको तरिकाले हिरासतमा राख्ने आदेश दिई निकासाको लागि श्री ५ को सरकारमा पेश गर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) अन्तर्गत प्रतिवेदन पाएपछि श्री ५ को सरकारले अभियुक्तलाई पागलखाना वा उपयुक्त अरु सुरक्षित ठाउंमा थुनी राख्ने आदेश दिन सबनेछ ।

१३३. विक्षिप्त भएको अभियुक्त पछि ठीक भएमा : विक्षिप्त भएबाट प्रतिवाद गर्न नसक्ने भई दफा १३२ अन्तर्गत हिरासतमा रहेमा सो अभियुक्त रहेको क्षेत्रको सेना, सेना चम्प, पृतना वा वाहिनी पतिले वा निजको सदृश अरु कुनै तोकिएको अधिकृतले देहायको आधारमा शुश्मा अभियोग लगाइएको कसूर सोही वा अरु सैनिक अदालतबाट वा सैनिक ऐन अन्तर्गत बाहेका अरु कसूरहरु भए फौजदारी अदालतबाट पुर्पक्ष गराउन आवश्यक आदेश दिनेछ :-

(क) सो व्यक्ति दफा १३२ को उपदफा (४) अन्तर्गत हिरासतमा रहेमा निज आफूलाई लागेका अभियोगको प्रतिवाद गर्न समर्थ भएकोद्व भन्ने चिकित्सकको प्रतिवेदनको आधारमा, वा

(ख) दफा १३२ को उपदफा (५) अन्तर्गत पागलखाना, कारागारमा राखिएकोमा कारागारका मुख्य अधिकृतले दिएको प्रमाणपत्रको आधारमा र सोही उपदफा अन्तर्गत पागलखानामा राखिएकोमा सो पागलखानाको इन्वार्जबाला व्यक्तिले अभियुक्त प्रतिवाद गर्न सक्छ भनी दिएको प्रमाणपत्रको आधारमा ।

१३४. दफा १३३ अन्तर्गत जारी भएको आदेशको सूचना श्री ५ को सरकारमा पेश गर्ने : अभियुक्त सो मुद्दा पुर्पक्षलाई दफा १३३ अन्तर्गत कुनै अधिकृतबाट जारी भएका प्रत्येक आदेशको एक प्रति राचनाको निमित्त सो अधिकृतले तुरन्त श्री ५ को सरकारमा पेश गर्नुपर्छ ।

१३५. विक्षिप्त भएको अभियुक्तको छुटकारा : दफा १३२ को उपदफा (४) वा (५) अन्तर्गत हिरासत वा अरु ठाउंमा थुनिराखेकोमा देहायको अवस्थामा श्री ५ को सरकारले त्यस्ता व्यक्तिलाई छाडन वा हिरासतमा राख्न वा अधिदेखिने पागलखानामा राखेको रहेनद्य भन्ने पागलखानामा पठाउन सबनेछ :-

(क) यस्तो व्यक्ति दफा १३२ को उपदफा (४) अनुसार हिरासतमा रहेकोमा डाक्टरको प्रतिवेदनको आधारमा, वा

(ख) त्यस्तो व्यक्ति दफा १३२ को उपदफा (५) अनुसार थुनामा राखिएको भए दफा १३३ को खण्ड (ख) मा तोकिएको अधिकारीको दृष्टिमा

अभियुक्तलाई छुटकारा दिएमा निजको आफैनै वा अरु कसैको पनि हानी नोकसानी हुन सक्दैन भनी प्रमाणपत्र दिएको आधारमा ।

१३६. **विक्षिप्त अभियुक्त नातादारलाई सम्पिदिने :** (१) दफा १३२ को उपदफा (४) वा (५) अन्तर्गत कुनै व्यक्ति हिरासतमा थुनामा रहेकोमा निजको कुनै नातेदार वा इष्टमित्रले आफ्नो रेखदेखमा वा नजरबन्दमा राल्ने गरी अभियुक्त छुटाई पाउन जमानत साथ निवेदन पत्र पेश गरेमा र सो व्यक्तिको राम्रोसंग रेखदेख हुनेछ र निजले आफै वा अरु कसैलाई खति पुऱ्याउने छैन र तोकिएका समय र मितिमा तोकिएको अधिकृतकहाँ जाँचको निमित्त हाजिर गराइनेछ भन्ने कुरामा श्री ५ को सरकारको चित्र वड्ने गरी जमानत दिएमा श्री ५ को सरकारले निजलाई निजको नातेदार वा इष्टमित्रलाई सुम्पन सक्नेछ ।

(२) निको नहुने गरी विक्षिप्त भएको भन्ने डाक्टरले ठहराएमा वा कुनै कारणले विक्षिप्त भएको पछि ठीक हुन्छ भन्ने डाक्टरको प्रमाणपत्र नभएमा त्यस्ता व्यक्ति सेवाबाट हटाइनेछ ।

१३७. **पुर्पक्ष नटुइदै सम्पत्तिको जिम्मा राख्न लगाउने वा विक्री गर्न आदेश दिने :** मुद्दा पुर्पक्ष हुन्दा कुनै कसूर सम्बन्धी मालसामान सैनिक अदालतको सामुन्ने पेश भएमा सैनिक अदालतले पुर्पक्ष नटुइदै त्यस्तो मालसामानको उचित सुरक्षाको निमित्त उपयुक्त आदेश दिन सक्नेछ र सो मालसामान सडी गली नाशी जाने किसिम भएमा सो कुरा लेखी राखी त्यसलाई लिलाम विक्री गर्ने आदेश दिन सक्नेछ ।

१३८. **कसूरसंग सम्बन्धित मालसामान विक्री गर्ने आदेश :** कुनै सैनिक अदालतमा चलिरहेको मुद्दाको पुर्पक्ष टुगेपछि त्यस्ता सैनिक अदालतको ठहर र सजायलाई सदर गर्ने अदालत वा अधिकृत वा सो अधिकृत भन्दा माथिकाले र त्यस्तो सजाय सदर गराउन नपर्ने सैनिक अदालतको ठहरबाट यस्तो मुद्दा पुर्पक्ष भएकोमा सेना, सेना चम्प पृतना वाहिनी पतिले अदालतको सामुन्ने पेश भएको कसूर सम्बन्धी कुनै माल सामान, लिखत वा कसूर गर्न प्रयोग गरिएको मालसामान वा लिखतलाई नष्ट गर्न, जफत गर्न वा त्यसको हकदार भनी दाबी गर्ने व्यक्तिलाई दिन वा विक्री गर्नमा आफूले मुनासिब ठहराएको आदेश दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) अन्तर्गत कुनै मालसामानको सम्बन्धमा मुद्दाको पुर्पक्ष नेपाल अधिकारज्य भित्र नभएको भएतापनि सो आदेश निकाले अधिकारीले सो आदेशको सकल बमोजिम नकल दुरुस्त छ भनी एक प्रति नकल लेखी सहीछाप गरी सो मालसामान भएको इलाकाको प्रमुख जिल्ला अधिकारीकहाँ पठाउनु पर्दछ र प्रमुख जिल्ला अधिकारीले पनि आफूले गर्नु पर्ने कर्तव्य समझी सो आदेश बमोजिम काम तामेल गर्नु पर्दछ ।

(३) यस दफामा मालसामान शब्दले कसूरसंग सम्बन्धित मालसामानको हकमा कुनै व्यक्तिको शुरु कब्जा वा अधिकार भित्र रहेको मालसामान मात्र नभै सो मालसामान तुरन्त वा पछि परिवर्तन गरी वा सटही गरी प्राप्त भए गरेको मालसामान समेतलाई जनाउँछ ।

१३९. **सैनिक अदालतका कारबाहीको मान्यता :** यो ऐन अन्तर्गत सैनिक अदालतले गरेको पुर्पक्षलाई अदालती कारबाही मानिनेछ ।

१४०. **सदर नभएसम्म ठहर र सजाय मान्य नहुने :** जनरल, डिप्टिकट वा समरी जनरल सैनिक अदालतबाट भएका ठहर वा सजाय यो ऐन बमोजिम सदर नगरिएसम्म मान्य हुने छैन ।
१४१. **जनरल सैनिक अदालतको ठहर र सजाय सदर गर्ने अधिकार :** जनरल सैनिक अदालतबाट गरिएको ठहर वा सजाय श्री ५ को सरकारले वा श्री ५ को सरकारले अधिकार दिएको अधिकृतले सदर गर्न सक्नेछ ।
१४२. **डिप्टिकट सैनिक अदालतको ठहर र सजायलाई सदर गर्ने अधिकार :** डिप्टिकट सैनिक अदालतबाट गरिएको ठहर र सजाय जनरल सैनिक अदालत बोलाउने अधिकार भएको अधिकृत वा निजबाट अधिकारपत्र प्राप्त कुनै अधिकृतले सदर गर्न सक्नेछ ।
१४३. **सदर गर्ने अधिकारीको अधिकारको हद :** दफा १४१ वा १४२ बमोजिम दिइएका अधिकारपत्रमा सो अधिकार दिने अधिकारीले आफूले उचित ठहराए बमोजिमको बन्देज लगाउन वा शर्तहरु तोबन सक्नेछ ।
१४४. **समरी जनरल सैनिक अदालतको ठहर र सजायलाई सदर गर्ने अधिकार :** समरी जनरल सैनिक अदालतबाट गरिएको ठहर र सजायको सैनिक अदालत बोलाउने अधिकृतले वा निजले माथिल्लो तहमा पेश गर्नु भन्ने आदेश दिएमा निज भन्दा माथिकाले सदर गर्न सक्नेछ ।
१४५. **सदर गर्ने अधिकारीले सजाय नरम पार्ने वा घटाउने अधिकार :** दफा १४१ वा १४२ अन्तर्गत दिइएको अधिकारपत्रमा तोकिएको बन्देज वा शर्तको अधीनभा रही सदर गर्ने अधिकारीले कुनै सैनिक अदालतको सजाय हल्का गर्न, घटाउन वा दफा ६२ अन्तर्गत कुनै कम्ती सजाय दिन वा सजायमा बदलन सक्नेछ ।
१४६. **ठहर वा सजाय दोहन्याउने :** (१) सैनिक अदालतबाट भएको ठहर वा सजायलाई सो सजाय वा ठहर सदर गर्ने अधिकारीको आदेशबाट एकचोटी दोहन्याउन सकिनेछ र उक्त अधिकारीले यसरी दोहन्याउने आदेश दिएको खण्डमा अदालतले सो मुद्दा दोहन्याउन अरु सबूत प्रमाण लिन सक्नेछ ।
- (२) मुद्दा दोहन्याउदा शुरु फैसला गर्ने कुनै अधिकृतहरु अनिवार्य कारणले उपस्थित हुन नसकेमा बाहेक सो मुद्दा दोहन्याउदा पहिले रहेकै अधिकृतहरुको अदालतमा दोहन्याउनु पर्दछ ।
- (३) अनिवार्य कारणले ती कुनै अधिकृत उपस्थित हुन नसकेका खण्डमा त्यसको कारण सहितको निस्सा मिसिल सामेल राखी कारबाही शुरु गर्नु पर्दछ । यसरी कुनै अधिकृत उपस्थित हुन नसकदा पनि जनरल सैनिक अदालतमा कमसेकम पाँचजना अधिकृतहरु समरी जनरल वा डिप्टिकट सैनिक अदालतमा कमसेकम तीनजना अधिकृतहरु हुनुपर्दछ ।
१४७. **समरी सैनिक अदालतको ठहर सजाय :** (१) उपदफा (२) या अवस्था गरिएको बाहेक समरी सैनिक अदालतको ठहर वा सजाय सदर गराइरहनु पर्दैन तुरन्त तामेल गर्नुपर्दछ ।

▲१५२.

१५३. कैदको शुरु : यो ऐन अन्तर्गत कुनै व्यक्तिलाई सैनिक अदालतको कैदको सजाय दिइएकोमा सो सजाय दोहोच्याई हेरिएको होस वा नहोस हिरासतमा थुनिराखेको रहेद्ध भने सो थुनिएको मितिदेखि र हिरासतमा नरहेको भए मुद्दाको शुरु कारबाहीमा अध्यक्षले र समरी सैनिक अदालतको हकमा अदालतले दस्तखत गरेको मितिदेखि सो कैदको सजाय शुरु भएको सम्झनुपर्दछ ।

१५४. कैदको सजायको तामेली : (१) सैनिक अदालतबाट दोषी ठहर भई सदर भएको वा सदर गराउन नपर्ने कुनै ठहर कुनै कारणबाट अमान्य ठहरिन आएमा वा प्रमाणद्वारा समर्थन हुन नसकिने भएमा दफा १६३ अन्तर्गत सजाय घटाउने अधिकार पाएको अधिकारीले नयाँ ठहर गरी ठहरिएको कम्बूरको निमित्त तोकिएको सजाय दिन सक्नेछ ।

तर त्यस्तो अभियोग उपर सैनिक अदालतले त्यस्तो ठहर गर्न सबद्धयो भन्ने भएमा वा सो कम्बूरको ठहर हुने तथ्यमा सैनिक अदालतको चित वृद्धने थियो भन्ने देखिएमा वाहेक त्यस्तो नयाँ ठहर गर्न हुदैन ।

(२) उपदफा (१) अन्तर्गत गरिएको नयाँ ठहर वर्मोजिम दिएको सजाय वाहेक सैनिक अदालतबाट गरिएको र सदर भैसकेको वा सदर गराउन नपर्ने कुनै सजाय कुनै कारणबाट अमान्य ठहरिन आएमा उपदफा (१) मा उल्लेख भएको अधिकारीले आफूले उचित ठहराएको नयाँ सजाय दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) वा (२) अन्तर्गत दिइने सजाय यस दफा अन्तर्गत हेरफेर गरिएको सजाय भन्दा चक्को वा वढी हुने छैन ।

(४) यो ऐन वा यो ऐन अन्तर्गत बनेका नियमहरूको तात्पर्यका लागि यस दफा अन्तर्गत हेरफेर गरिएको ठहर वा सजाय सैनिक अदालतबाट गरिएको ठहर वा सजाय सरह मान्य हुनेछ ।

१५०. सैनिक अदालतको आदेश विरुद्ध उपाय : (१) सैनिक अदालतको कुनै आदेशबाट मर्का पर्ने यो ऐन लागू हुने व्यक्तिले सो सैनिक अदालतको ठहर वा सजाय सदर गर्ने अधिकारी छेउ निवदन गर्न सक्नेछ र त्यस्तो अधिकारीले पनि त्यस्तो आदेश ठीक, कानूनी र मुनासिब छ छैन वा सो आदेश सम्बन्धी कारबाही रीतपुर्वकको छ छैन भन्ने कुरामा एकीन गर्न आवश्यक कारबाही गर्न सक्नेछ ।

(२) कुनै सैनिक अदालतको सदर भइसकेको ठहर वा सजायबाट मर्का पर्ने यो ऐन लागू हुने व्यक्तिले श्री ५ को सरकार, प्रधान सेनापति वा सो ठहर वा सजाय सदर गर्ने अधिकत भन्दा ढूलो कमाण्ड पाएको तोकिएको अधिकृतकहाँ सो ठहर वा सजायको विरोधमा निवदन गर्न सक्नेछ र त्यस्तो निवेदन परेमा उक्त अधिकारीले आफूले उचित ठहराएको आदेश दिन सक्नेछ ।

१५१. सैनिक अदालतको कारबाही बदर गर्ने : श्री ५ को सरकार वा प्रधान सेनापति वा तोकिएको अधिकृतले सैनिक अदालतको कारबाही गैरकानूनी र अन्यायपूर्ण छ भन्ने लागेमा त्यसको आधारमा यो कारबाही बदर गर्न सक्नेछ ।

१५८. कारागार अधिकारीहरूलाई आदेश दिने : कुनै आदेश वा थुनुवा पूर्जी अन्तर्गत कुनै व्यक्तिलाई सिभिल वा सैनिक कारागारमा राखिएकोमा सो आदेश वा पूर्जीलाई रही गरी वा बदली यो ऐन अन्तर्गत अरु कुनै आदेश भएमा सो आदेश दिने अधिकृत वा निजको स्टाफ अधिकृतने वा यस्तै अरु कुनै तौकिएको अधिकृतले सोही बमोजिमको थुनुवा पूर्जी सो व्यक्ति थुनिई राखेको कारागारको अधिकृत इन्चार्जकहाँ पठाउनु पर्दछ ।

१५९. सैनिक कारागारहरू खडा गर्ने र त्यसको प्रबन्ध मिलाउने : श्री ५ को सरकारले आफ्नो अधीनमा रहेका कुनै घर, घरको केही भाग वा कुनै ठाउँ यो ऐन अन्तर्गत कैदको सजाय पाएका व्यक्तिलाई थुनाको निमित सैनिक कारागार भनी छुट्याई राख्न सक्नेछ ।

१६०. ढाँचा निमिलेको वा केही त्रुटी भएको थुनुवा पूर्जी : यो ऐन अन्तर्गत कैदको सजाय पाएको र यो ऐन बमोजिम कानूनी आदेश वा थुनुवा पूर्जी वा अरु कुनै लिखित अन्तर्गत थुनामा राख्ने तरिका र स्थानमा सजाय भोगी राखेकोमा उक्त आदेश थुनुवा पूर्जी वा अरु कुनै लिखितमा कुनै त्रुटी भएबाट वा ढाँचा निमिलेबाट त्यस्तो थुनाई गैर कानूनी हुनेछैन । त्यस्तो कुनै आदेश वा थुनुवा पूर्जी वा अरु कुनै लिखित संशोधन गर्न सक्नेछ ।

१६१. कारागार र कैदीहरूको सम्बन्धमा नियम बनाउने अधिकार : श्री ५ को सरकारले देहायको विषयहरूको व्यवस्था गरी नियम बनाउन सक्नेछ :-

(क) सैनिक कारागारहरूको प्रशासन, रेखेदेख र व्यवस्था ।

(ख) कारागार सम्बन्धी अधिकृतहरूका अधिकार, नियुक्ति र वर्खासी ।

(ग) कैदीहरूलाई काम गराउने र विशेष परिश्रम र सदाचारको जरियबाट सजायको केही हिस्सा माफी पाउन सक्ने व्यवस्था ।

(घ) कैदीहरूको सुरक्षा, अनुशासनको व्यवस्था ।

(ङ) कैदीहरूले गरेको कसूर बापत सजायको व्यवस्था ।

(च) कैदीहरूले भेट्न चाहेको वा आफ्नो मुद्दाको निमित कानूनी व्यवसायीसंग भेट्याट गर्न दिने व्यवस्था ।

१६२. शारीरिक सजाय सम्बन्धी नियम बनाउने अधिकारमा वन्देज : दफा १६१ अन्तर्गत बनाइएको नियममा कसूर बापत शारीरिक सजाय दिने व्यवस्था गरिने हैन र सिभिल कारागार सम्बन्धी तत्काल प्रचलित कानूनले व्यवस्था गरेको भन्दा कडा किसिमसँग कैद सजाय भोग्नु पर्ने गराइने हैन ।

परिच्छेद - १४

विविध

१६३. शाही नेपाली सेनाको स्थापना र व्यवस्था : भाषि दफा दफाभामा उल्लेख भए वाहेक शाही नेपाली सेनाको स्थापना, व्यवस्था र शाही नेपाली सेना सम्बन्धी अरु कुरा श्री ५ बाट समय समयमा निर्देश गरिबक्से बमोजिम हुनेछ ।

१६४. कल्याणकारी कोषको स्थापना र संचालन : (१) शाही नेपाली सेनाका बहालवाला तथा भूतपूर्व व्यक्ति र निजहरूको परिवारको कल्याणकारी कोषको स्थापना गर्न सकिनेछ ।

(२) शाही नेपाली सेनाका व्यक्तिले सेवा गरे वापत प्राप्त गर्ने सुविधा रकमबाट तौकिए बमोजिमको रकम कट्टा गरी उपदफा (१) बमोजिमको कल्याणकारी कोषमा जम्मा गरिनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम कल्याणकारी कोषमा जम्मा भएको रकम शाही नेपाली सेनाका बहालवाला तथा भूतपूर्व व्यक्ति र निजहरूको परिवारको कल्याणको लागि तौकिए बमोजिम खर्च गरिनेछ ।

स्पष्टीकरण : यस दफाको प्रयोजनको लागि "परिवार" भन्नाले शाही नेपाली सेनाका भूतपूर्व तथा बहालवाला व्यक्तिले आफैले पालन पोषण गर्नु पर्ने पति वा पत्नी, छोरा, छोरी र आमा वावु सम्भनु पर्दछ ।

१६४. प्रधान सेनापति, जनरल अधिकृतको नियुक्ति : शाही नेपाली सेनाको प्रधान सेनापतिको र अन्य जनरल अधिकृतको नियुक्ति श्री ५ बाट गरिबक्सनेछ ।

१६५. नियम बनाउने अधिकार : (१) यो ऐनका उद्देश्यहरू कार्यान्वित गर्नको लागि श्री ५ को सरकारले नियम बनाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) ले दिएको अधिकारको सर्वाभान्यतामा प्रतिकूल प्रभाव नपारी ती नियमद्वारा देहायका कुराहरूको व्यवस्था गर्न सकिनेछ:-

(क) यो ऐन लागू हुने व्यक्तिलाई जागीरबाट बर्खासी वा रिटायर गर्ने ।

(ख) दफा ७८ अन्तर्गत हुने जरिवानाको परिणाम र जम्मा अड्ड वारे ।

(ग) दफा ६६ र ६९ अन्तर्गत गर्न सकिने रेणभूमि सजायहरूको किसिम ।

(घ) कोर्ट अफ इन्क्वारीको गठन, कार्यविधि, त्यस्तो कोर्टले शपथ ग्रहण गराउने तरिका र साक्षी प्रमाणको रेक्ड गर्ने ।

(ङ) सैनिक अदालत बोलाउने, गठन गर्ने र सैनिक अदालतबाट मुद्दा पुर्पक्ष हुँदा अभियोक्ताको नियुक्ति गर्ने ।

(च) सैनिक अदालतले मुद्दा पुर्पक्षको कार्यविधि र त्यसमा कानूनी व्यवसायीहरूको उपस्थिति वारे व्यवस्था गर्ने ।

(छ) सैनिक अदालतले गरेको ठहर वा सजाय विरुद्ध निवेदन दिने र त्यस्तो ठहर सजाय सदर गर्ने दोहस्याउने र रही गर्ने ।

(झ) सैनिक अदालतहरूबाट दिइएको सजायहरू तामेल गर्ने ।

(ञ) सैनिक अदालतहरू र अरु कैदको सजाय सम्बन्धी यो ऐन अन्तर्गत दिइने आदेशहरूको ढाँचा ।

३६ चौथो संशोधनद्वारा ध प ।

(ट) दफा दद अन्तर्गत आश्रित व्यक्तिहरुको लागि कस्ता मानिसलाई करिए र कुन किसिमले सहायताको बन्दोबस्त गरिदिनु पर्दै भन्ने कुराको निर्णय गर्ने अधिकारीहरुको गठन र सो निर्णयलाई कार्यान्वयन गर्ने तरिका ।

(ठ) तोकनु पर्ने यो ऐनद्वारा निर्देशित अरु विषय ।

■(ड) सैनिक मालसामान मिनाहा र रही गर्ने ।

■(ढ) भगुवाको तलब भत्ता र अरु रकम सम्बन्धी व्यवस्था गर्ने ।

■(ण) कल्याणकारी कोषको स्थापना र संचालन सम्बन्धी व्यवस्था गर्ने ।

१६६. **खारेजी** : देहायका ऐनहरु खारेज गरिएका छन् :-

(क) हास्ता फौज हास्ता सरहद नाधी विराना देशमा खटिई गैरहेको बेलामां लागू हुने जडी ऐन ।

(ख) सम्वत् २००१ साल पौष ५ गते रोज ३ मा सदर भएको खद्गनिशाना बमोजिम जारी भएको जडी ऐन ।

(ग) सेना सम्बन्धी (विशेष व्यवस्था) ऐन, २०१५ ।

■ दोस्रो संशोधनद्वारा घप ।

३८ चौथो संशोधनद्वारा घप ।

उत्तरव्यः १. स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२२ द्वारा रुपान्तर भएका शब्दहरु :-

“बडाहाकिम वा मीजेस्टेट” को सहा “अञ्चलाधीश”

२. सैनिक (दोस्रो संशोधन) ऐन, २०२३ द्वारा रुपान्तर भएका शब्दहरुलाई सोही चमोजिम भिलाई राखिएकोछ ।

३. नेपाल कर्मनु (संशोधन) ऐन, २०२४ द्वारा रुपान्तर भएका शब्दहरु:-

(क) “जेल” को सहा “क्वारागार”

(ख) “रिपोर्ट” को सहा “प्रतिवेदन”

(ग) “मजेट” को सहा “राजपत्र”

(घ) “समन” को सहा “समाह्वान”

(ड) “पेन्सन” को सहा “निवृत्तभरण”

(च) “पुलिस” को सहा “प्रहरी”

४. प्रहरी (पहिलो संशोधन) ऐन, २०२१ द्वारा रुपान्तर भएका शब्दहरु:-

(क) “इन्सपेक्टर जनरल” को सहा “महानिरीक्षक”

(ख) “डिपुटी” को सहा “नायक”

(ग) “सुपरिएण्डेन्ट” को सहा “उपरीक्षक”

(घ) “इन्सपेक्टर” को सहा “निरीक्षक”

५. सैनिक (तेस्रो संशोधन) ऐन, २०४० द्वारा रुपान्तर भएका शब्दहरु:-

“शाही सेना” को सहा “शाही नेपाली सेना”

६. दण्ड सजाय सम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०५५ द्वारा रुपान्तर भएका शब्दहरु :-

(क) “ज्यान सजाय” वा “ज्यानको सजाय” को सहा “सर्वेश्व सहित जन्म कैदको सजाय” ।

(ख) “अञ्चलाधीश” को सहा “प्रमुख जिल्ला अधिकारी” ।

सेना सम्बन्धी ऐन

तथा नियमहरू,

२०६२

प्रकाशक

श्री ५ को सरकार

कानून, न्याय तथा रासदीय व्यवस्था मन्त्रालय

कानून किताब व्यवस्था समिति

मूल्य रु.५५-१९८८